

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 362
Субота, 6 децембар 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ИВИЦА УРА-
ГАНА ВЕК НАС
ЈЕ ЗАХВАТИЛА!
У КАБИНУ-
БРЗО!

ХАЈДЕ, ДЕЈЛ!
ДРЖИ СЕ ЗА
МЕНЕ!
ПАЛУБА ЈЕ
КЛИЗАВА!

ЈОШ САМО НЕКОЛИКО
МИЉА ДО ОБАЛЕ! АКО
БИХ МОГАО ДА ОДРЖИМ
ПРАВАЦ... МОЖДА
БИСМО СЕ
ПРОБИЛИ...

...ПИТАЊЕ ЈЕ САМО
ДА ЛИ ЋЕМО УОПШТЕ
МОЌИ ДА ВИДИМО
ОБАЛУ!

ПО ОВАКВОМ ВРЕ-
МЕНУ ПРИСТАЈА-
ЊЕ ЋЕ БИТИ
ОПАСНО! ДОБРО
ЈЕ ШТО ЈОШ МО-
ГУ ДА ДРЖИМ
ПРАВАЦ!

САМО ДА
НЕ НАЛЕ-
ТИМО НА
КОРАЛНО
ГРЕБЕ-
ЊЕ!

ОХ, ФЛАШЕ!
УДАРИЛИ СМО
О НЕШТО!

БРЗО, ДЕЈЛ!
СТАВИ ПОЈАС
ЗА СПАСАВА-
ЊЕ!

БРОД ТОНЕ!
МОРАМО ГА
НАПУСТИ-
ТИ!

ОХ, ФЛАШЕ, НЕЋЕМО
УСПЕТИ ДА СЕ
ОДРЖИМО
ЗАЈЕДНО!

НЕ БРИНИ, ДРАГА! ВЕЗА-
ЋЕМО СЕ КОНОПЦЕМ!
НАЈИ ЋЕМО НЕКУ
ДАСКУ КОЈУ СУ ТА-
ЛАСИ ОДВАЛИЛИ
ОД БРОДА...

ДРЖИ СЕ УЗ МЕНЕ,
ДЕЈЛ! ПОТРАЖИЋЕ-
МО НЕКУ ЈАКУ
ДАСКУ...

БАМ! БУМ! БАМ!
БУМ! БАМ!
БУМ!

ЗНАНАДА...

ФЛАШЕ!
УПОМОК!

ПРЕ НО ШТО СУ УСПЕЛИ ДА НАЂУ
НЕКИ ПРЕДМЕТ ЗА КОЈИ БИ СЕ
ДРЖАЛИ, ВЕТАР ИХ ЈЕ ОДНЕО С ПА-
ЛУБЕ БРОДА КОЈИ ЈЕ ТОНУО!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У овом броју:

- ВЕЛИЧИНА И
И ПАД НАШИХ
СТАРИХ КЊИ-
ЖЕВНИКА
- „КЛУБ БЕГУ-
НАЦА“
- СТРИПОВИ:
Биш челик, Паја,
Мики, Флаш Гордон,
Бим и Бум, Све-
глост и шуми, По-
пај и Вучко

ЛЕКАР СЕДАМ МОРА

Пуном паром пловило је танкер „Бритиш виктори“, преко глатке површине Карипског Мора. Расположење посаде је било одлично, певали су веселе морнарске песме.

Наједном се замрачи хоризонт. Олуја из ведрога неба? Не! Хиљаду, десет хиљада,

милиони лептирова напали су брод. Морнари су се прво шалили и хватали их скачући, уз грохотан смех.

Али, онда наилазе све нови и нови милиони. Жути прах с њихових крила пуни људима уста, ждрело, нос и уши. Не види се ни прст пред оком. Морнарска знојава тела покривена су жутиим прахом као са гроздова мимозе.

Онда је дунуо свеж поветарац и шарени гости нестали су као авети. Посада танкера се још шали и смеје. Њихов силовитни брод као да је премазан окером, спреман за карневалску параду. Неколико сати доцније морнаре је прошао смех. Мучио их је овај жути прах, који се и под тушем једва скида. Напала их је нагла грозница и појавили се гнојиви пљикови и отворене ране на местима где су се чешали. Двадесет отсто посаде је неспособно за рад, а мали број здравих има пуне руке посла око пловидбе.

Капетан се одмах досетио. Послао је радиограм професору др Гвидо, који врши дужност „лекара седам мора“, у улици Виа Торинио у Риму. Лекар је одмах телефоном питао за савет холандског доктора Ван Ајка, јер је он специјалиста за тропске болести.

Већ после пола сата капетан је упитан: ако већ немате лекара на броду — шта имате у апотеци?

„Осим обичних лекова, још само уља, алкохола и талка“, — био је одговор.

Рецепт је стигао радиограмом: „Ове три ствари добро измешајте и стално се тиме мажите. То је стари јавански лек против „лептирове болести“.

После овог лечења, већ сутрадан, сви болесници, још мало несигурни изишли су на палубу. Сви су оздравили. Кад је „Бритиш виктори“ стигла у матичну луку посада је послала доктору Гвидо захвалност.

А ко је тај доктор Гвидо? Лекар-добротвор који је за беспомоћне морнаре учинио исто колико и Алберт Швајцер за становнике Африке. Њега је мучила мисао — колико морнара мора да умре, зато што немају на широким мору лекарске помоћи.

За своју замисао — бесплатну помоћ људима који крстаре морима, придобио је 1935 године 40 специјалиста из раз-

них земаља за морске и тропске болести. Држава му је поклонила краткоталасну радиостаницу и тако доктор Гвидо поставља дијагнозе и шаље рецепте кроз етар.

Прве године његовог рада од 200 болесника умро је само један. Године 1956 лечио је на овај начин 4.000 морнара, а ниједан није страдао!

Сваки капитен брода зна како може да дође у везу са доктором Гвидом, било дану или ноћу, као и то да ће савет стићи што је најбрже могуће.

За минут, за сат ...

Према извештајима Уједињених нација за 1956 годину број становника на Земљи повећао се за 83 душе за један минут, или за 5000 на један

сат. Ако се човечанство буде том брзином и даље множило онда ће до краја овога столећа бити удвоstrучено. Сматра се да сада на Земљи има око 2,777.000.000 становника.

АРХЕОЛОШКА ОТКРИЋА У ИЗРАЕЛУ

Према најновијим археолошким открићима у Негеву, у Израелу, било је пољопривредних насеља још у доба краљева — Шаула, Давида и Соломона, као и у време постојања старе Јудеје. На 30 километара јужно од Бершебе, једна археолошка група са Хебрејског универзитета, под руководством професора Евен Арна, пронашла је једно јеврејско насеље старо 3.000 година.

Из историје салто-мортала

Салто-мортале је некада представљао вештину која се изводила са великим ризиком. Обичан или двоструки салто сада више није велика атракција, и он се изводи не само у циркусима, већ и у варијететима.

Али троструки или четвороструки салто-мортале је веома опасан. Ретки су људи који су са успехом изводили овај скок. Ови вештачи се стручно називају „допел“ или „трипл“. Док изводе ове скокове живот им је увек у опасности.

Смртни скок је познат још из најстаријих времена. Сачувани су записи из првог века пре наше ере у којима стоји да је неки вештак извео вишеструки салто-мортале изнад стреле коју је држао његов помоћник.

Један од најпознатијих акробата и мајстора салто-мортала био је Ернест Ренц кога су назвали родоначелником циркуске династије. Овај скок он је изводио изнад 30 људи који су у рукама држали пушке са бајонетима, или преко високог стола на коме су стајала три мушкарца један изнад другог. Последњем је Ренц скидао шешир с главе.

Жена-мајстор ове вештине била је „мис Ела“. У своје време, између 1850 и 1860 године, она није имала премца. Била је позната широм Европе и Америке. Тек када се удала за једну циркуску играчицу открило се да је „мис“ уствари Американац Омар Кингсли Стоу.

Историја циркуске вештине бележи да су прва три уметника која су покушала да изведу „трипл“ настрадали. Први, Гејтон, погинуо је 1842, а три године касније иста судбина је задесила Хобса у Лондону, док је Џон Амор настрадао 1859 приликом покушаја на острву Вајт.

Трипл скок је тек са успехом извео Били Датон 1860 године. Једног дана у ацени је седео његов конкурент Лулу. „Показаћу ти шта знам“ — рекао је он, и остао је жив, али никада више овакав скок није извео.

НЕКАД СУ ЉУДИ ВЕРОВАЛИ...

• Да муве имају само четири ноге. Још до пре неких сто година ово погрешно мишљење грчког филозофа Аристотела задржало се у многим уџбеницима зоологије.

• Да је чистиће улица штетно по здравље. Тако је, 1760 године, тврдила једна специјална комисија шпанског универзитета у Саламанци којој је било стављено у задатак да утврди треба ли градске улице чистити или не.

• Да је највећа брзина коју једно возило уопште може да постигне брзина тока реке. Ово мишљење оспорила је тек пре 148 година Баварска академија наука.

КАКО ЈЕДУ ЉУДИ У СВЕТУ?

Недавно објављена статистика Организације Уједињених нација показује да од стотину људи у свету — 37 једу прстима, 26 помоћу штапића, 21 на разне друге начине или делимично прстима, а само 16 употребљавају нож, виљушку и кашику.

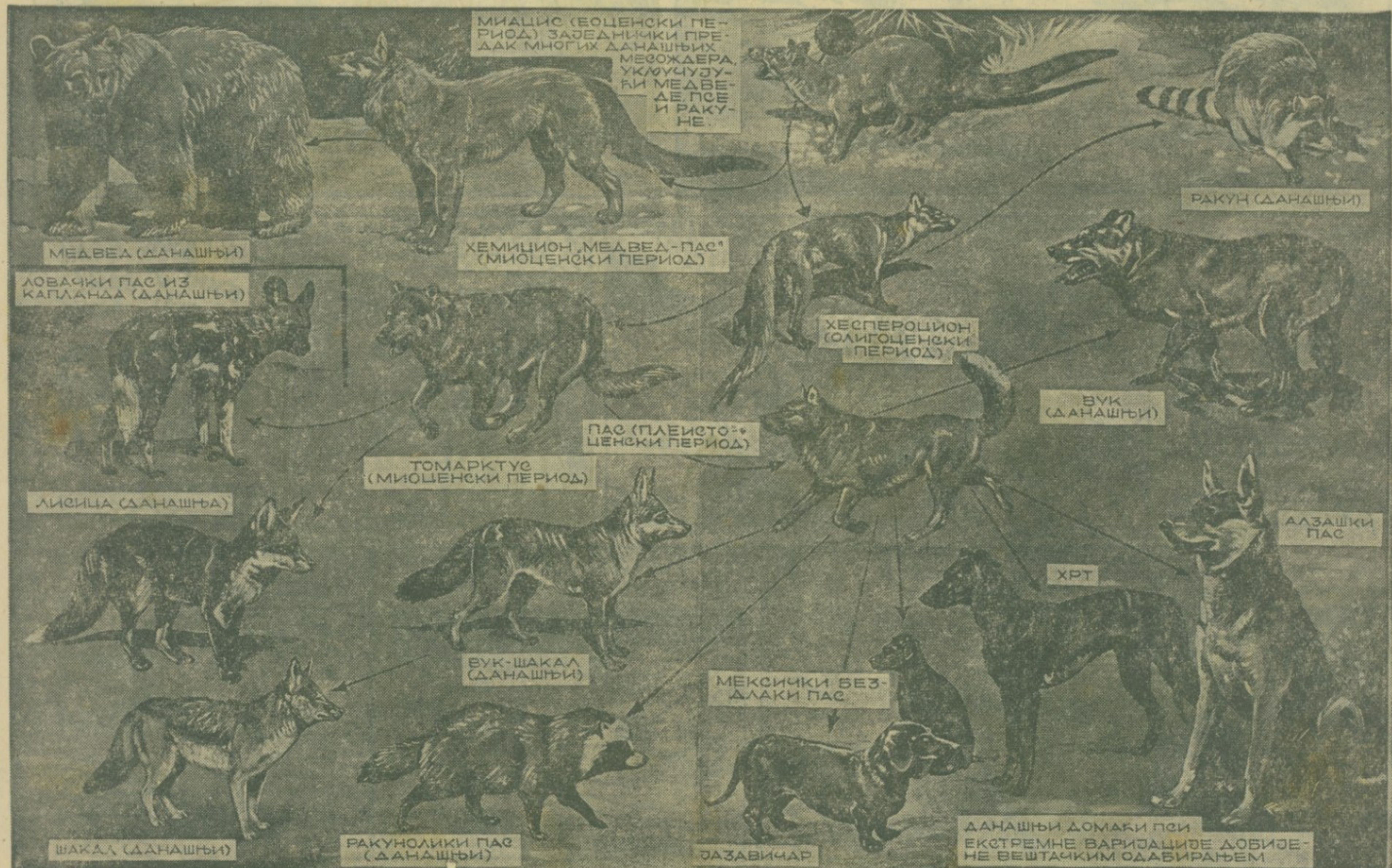
ПЕВАЧКИ ХОР СТОГОДИШЊАКА

У Ахбазији, у Совјетском Савезу, постоји певачки хор чији сваки члан има преко 100 година. Овај хор је образован пре неколико година да би наступио на једном фестивалу културно-просветних друштава.

У овом подручју, које се простире поред обале Црног Мора и захвата површину од 8.500 квадратних километара, живи велики број стогодишњака. Према последњим медицинским констатацијама само у очамчироском крају живи 997 лица старијих од 90 година, али мушкараца свега — 207, а у читавој Ахбазији има их око 2.200. Сматра се да је најстарији становник био неки Николај Шапковски који је умро у 151 годину. О њему је пре 30 година писао Анри Барбис приликом обилажења ових крајева.

Порекло домаћег пса и питање кад је он први пут био припитомљен одувек су занимали људе. Уобичајени одговор на прво питање гласи: пас је постао од неког претка сличног вуку. Најстарији предак пса — сматрају стручњаци — био је миацис који је живео у геолошком периоду познатом под именом еоцен. Миацис има уствари три врсте потомака, које данас представљају три фамилије месождера. То су: медведи (урсиде),

Порекло домаћег пса

ракуни (проциониде) и пси (каниде). Пси у ширем смислу — ту подразумевамо различите животиње као што је вук, лисица, ракунолики пси — развили су се од хесперициона који је живео у еогеоценом периоду. Како се гранало породично стабло миациса, најстаријег заједничког претка медведа, пса и ракуна — приказано је на цртежу који доносимо.

КРОМПИР И ПАРАДАЈЗ НА ЈЕДНОЈ СТАБЉИЦИ

Зар је то могућно? Изгледа да јесте. Пре свега због тога што су кромпир и парадајз два веома слична вида једне исте биљне врсте. То је навело научнике на мисао да изврше калемљење после кога би подземни део биљке, корен, рађао кромпире, а надземни — парадајз. Да би се то постигло потребно је најпре посебно гајити обе биљке док им струкови не буду дебели као

оловке. У тој фази врши се специјално накалемљивање, после чега свакој од тих биљака треба пружити двоструку негу: задржати јој корен, тојест правити око ње „кућиче“ као што се ради код кромпира, и заламати сувашне граничне и лишће — без чега парадајз не би узрео. Ујесен се с једног таквог струка прикупља жетва и парадајза и кромпира.

Хидрофобус

Чудан мантил! У њему може дан и ноћ да се стоји на провали облака и да се не окваси. И не само то: кишне капи отскачу од њега као зрна пасуља кад се баце о зид. На први поглед овај мантил се не разликује од обичног. Материјал од кога је начињен натопљен је нарочитим органским једињењем силицијума, такозваним хидрофобусом. То једињење добијено је у лабораторији Ленинградског ин-

ститута за силикату и има ту особину да од себе одбија воду. Хидрофобно силицијумово једињење наћи ће широку примену: њиме се могу премазивати капути и обућа, окна пилотских кабина, фасаде зграда, споменици, ретке књиге и архивски документи.

Текстилне фабрике у Иванову већ су почеле да производе хидрофобне тканине које ће најпре бити употребљене за специјална одела каспских рибара.

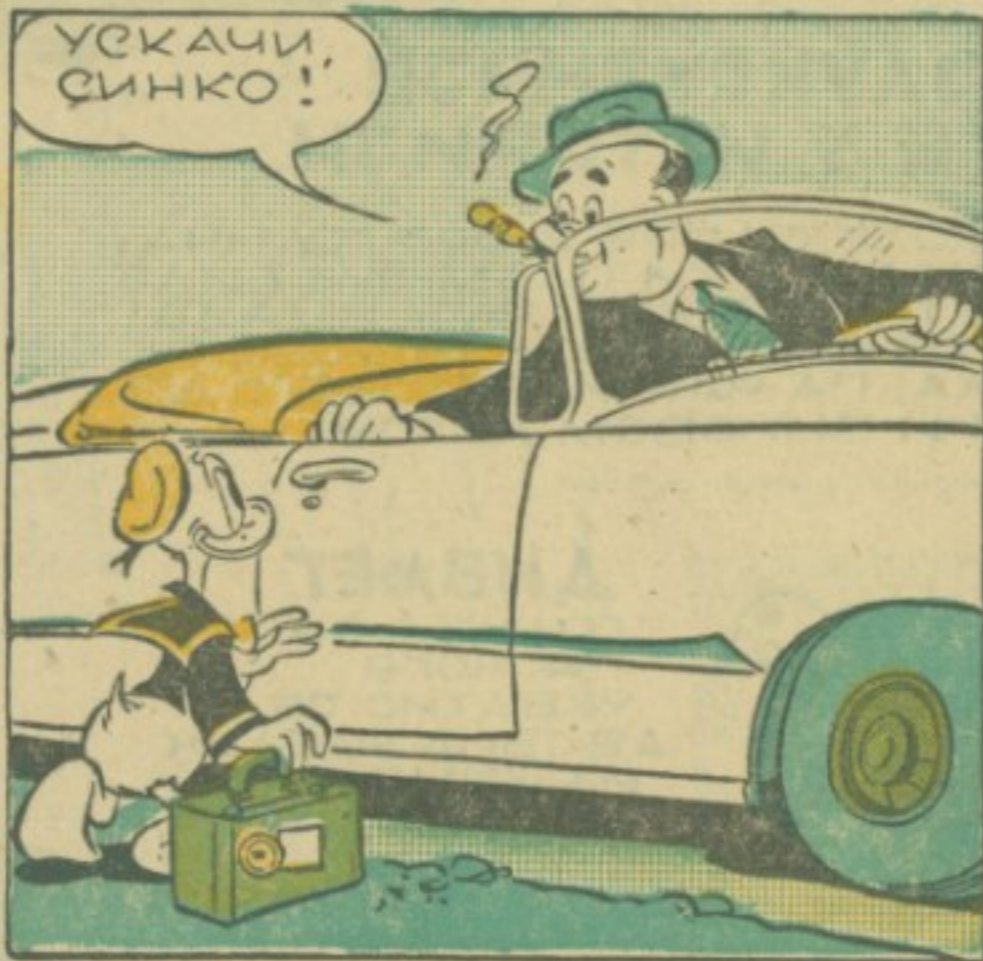
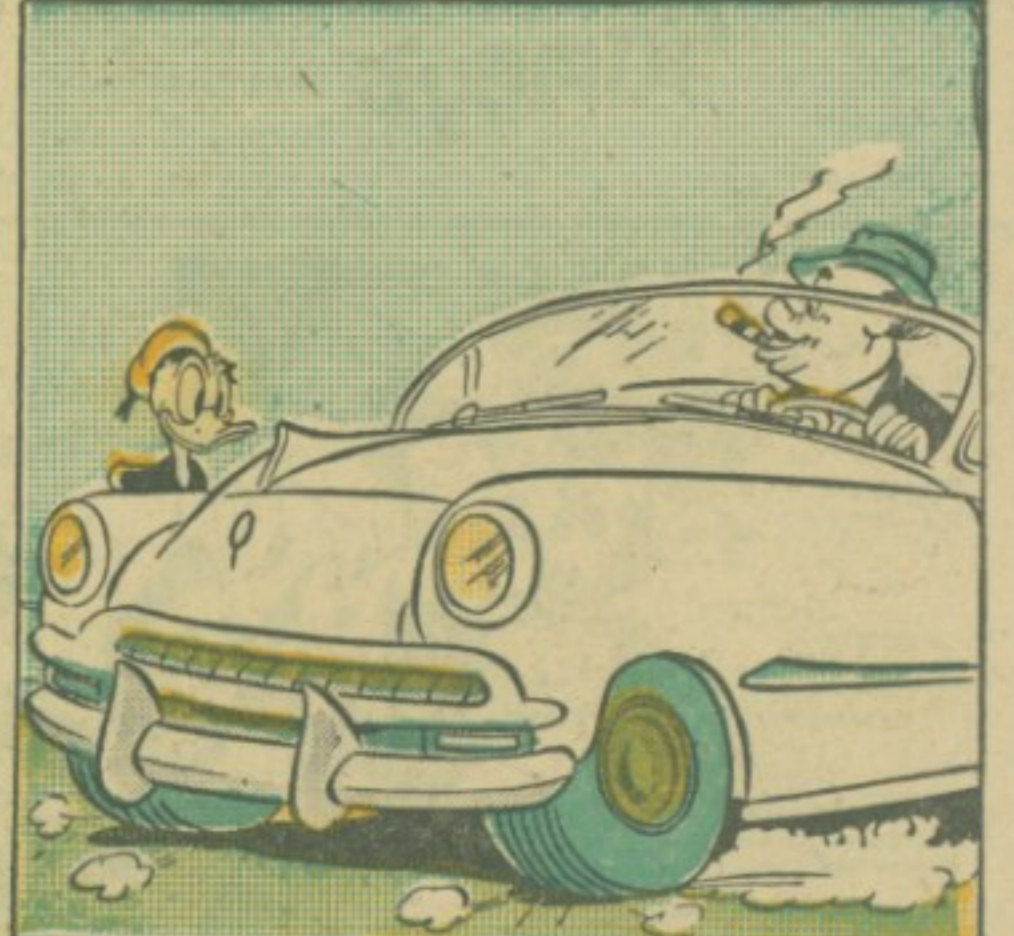
Аутоматско заустављање аутомобила

Позната америчка фирма „Форд“ израдила је модел

путничког аутомобила типа „Галаксија“ који се, захваљујући радиолокационом уређа-

ПАЈА ПАТАК

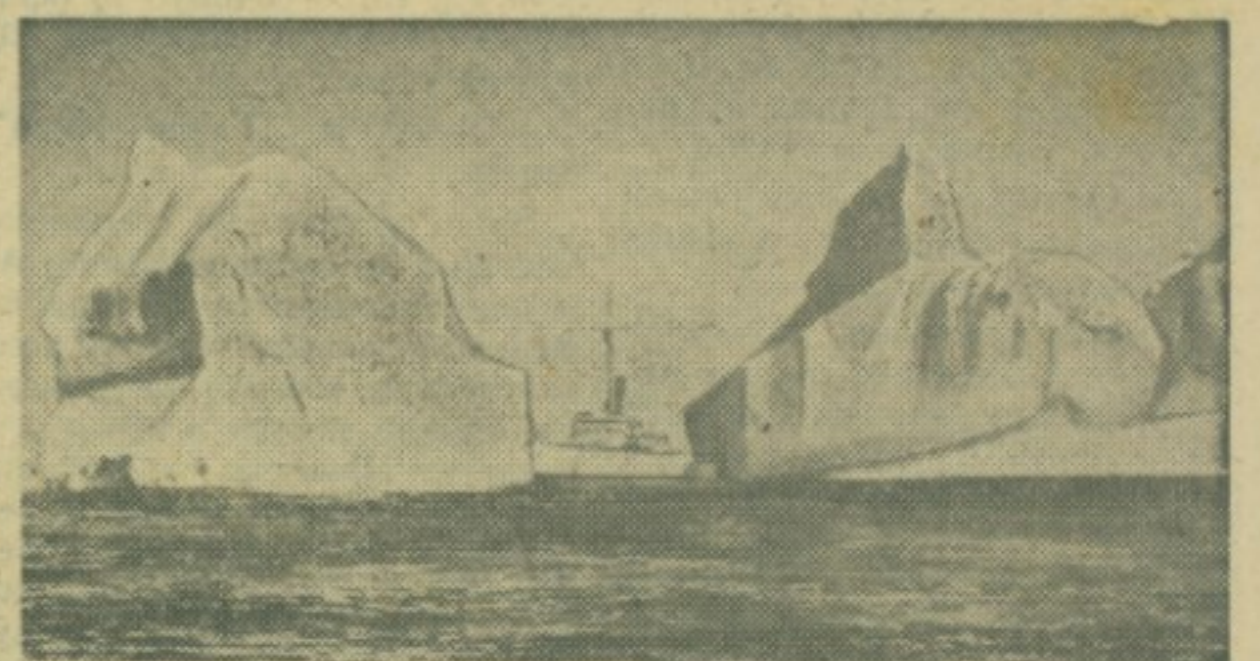

Као двори из бајке

У пределима полова природа се није задовољила само да покрије чврсто тле снегом и ледом, него је често извајала чудесне ликове и саградила фантастичне дворове и ходнике какве ни човек у сновима не би изаткао. На слици се виде људи које нагон научника за проучавањем овог леденог света, води кроз ове чудесно изграђене беле ходнике Антарктика.

У царству леда

Између два брега

Доста смо писали о Северном и Јужном полу и о животу на њима, о леденим бреговима и читавим планинама које као фантоми плове морима.

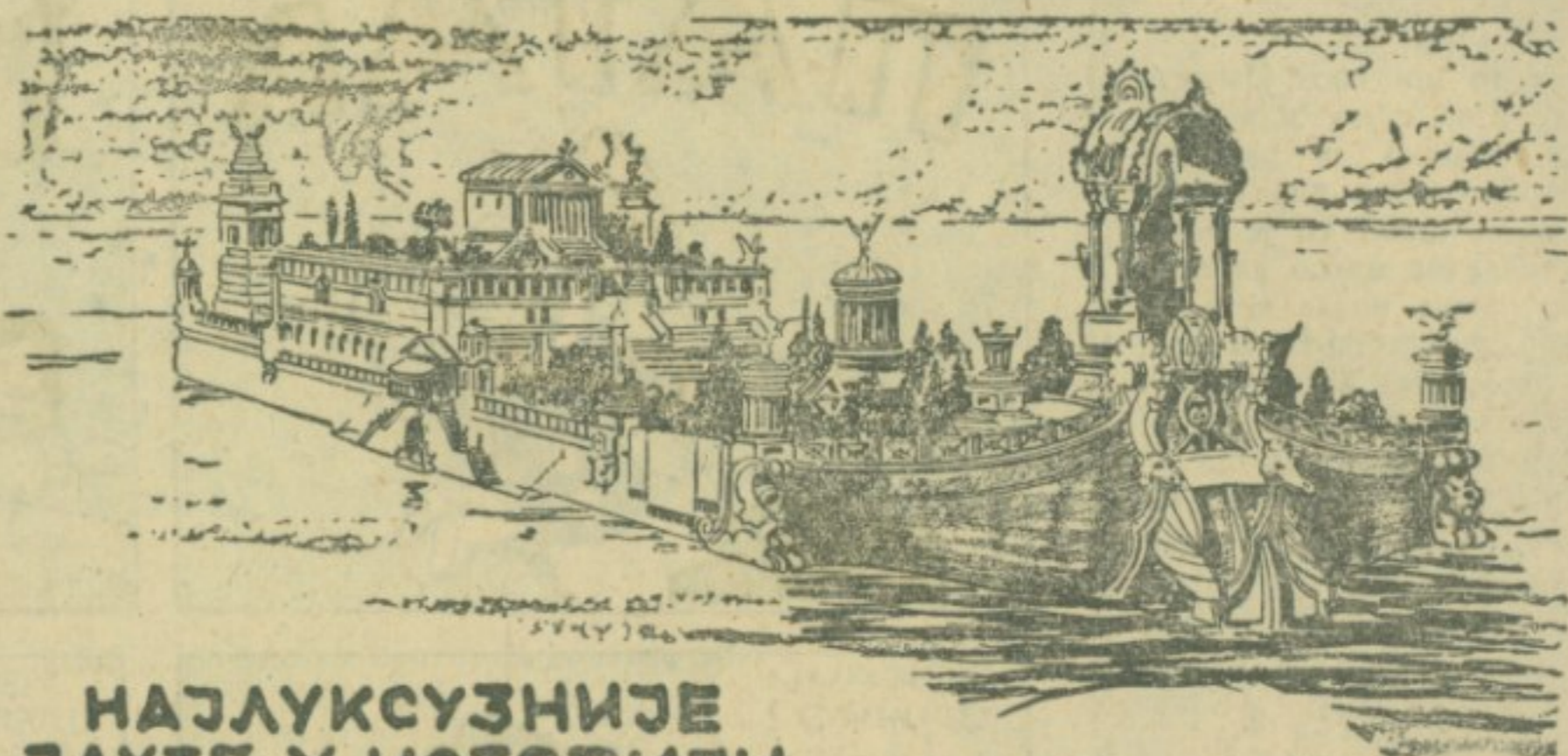
Дугачка би била листа жртава које су они прогутали. Али у новије време радар је много допринео да се избегну овакви немали сусрети између ледених брегова и брода. На слици се види брод са научном експедицијом између два ледена брега на Антарктику.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

МАЧКУ
КОЈА УВЕК СПАВА
НА ДЕШИМА ИМА
ДОЧ ВЕРНИ
ИЗ БУАРКА
У АМЕРИЦИ

НАЈЛУКСУЗНИЈЕ ЈАХТЕ У ИСТОРИЈИ

ЈАХТЕ КОЈЕ СУ ПРЕ 2.000 ГОДИНА,
ГРАДИЛИ РИМСКИ ПЛЕМИЦИ БИЛЕ
СУ ДУГЕ ПО 140 МЕТРА И ИМАЛЕ
СУ МЕРМЕРНЕ ТЕРАСЕ, ПОДОВЕ ОД
МОЗАИКА, ПА ЧАК И ВРТОВЕ С ДР
ВЕКЕМ И ВИНОВОМ ЛОЗОМ

ПАТУМАСТА КРАВА

ПОТПУНО ОДРАСЛА КРАВА
ВИСОКА СВЕГА ВО САНТИ-
МЕТРА МОЖЕ СЕ ВИДЕ-
ТИ НА ИМАЊУ ТОМА ТЕГЛА
РА У БЕТА КРИКУ (САД)

БАНКЕТ НА КОМЕ СУ ГОСТИ ПОЈЕЛИ ЧАК И ТАЂИРЕ

ДЕСЕРТ НА ЈЕДНОМ РУЧКУ
КОЈИ ЈЕ ПРИРЕДИО ПРИНЦ
ВИЕМ ТИХИ САСТОЈАО СЕ
ОД ТАЂИРА, ЧАША И ЧИНИЈА!

ТО ПОСУЂЕ ЛИЧИЛО
ЈЕ ПО ИЗГЛЕДУ НА
ВЕНЕЦИЈАНСКО СТА-
КЛО. А БИЛО ЈЕ УСТВА-
РИ ОД ШПИНОВАНОГ
ШЕКЕРА

Copyright 1955, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ДИВЉЕГ
ГОЛУБА СА
4 НОГЕ
УХВАТИО ЈЕ
ДЕЈВИД НАЈДИК
ИЗ ШЕМОКИНА
(САД)

КОСТУР
ЛОА АТКИНА
— ЈЕДНОГ ПОГУ-
БЛЕНОГ ЕНГЛЕ-
СКОГ РАЗБОЈНИ-
КА —
БИО ЈЕ ЈЕДНОМ
ЗАЛОЖЕН ЗА
ЧАШУ ПИВА У
ЈЕДНОЈ КРИМИ
У ПОРТСМУТУ

ХЕРИ ПРОВАТ

ИЗ СЕВИМЕ, У ФЛОРИДИ,
ИМА 2 БАБЕ И 4 ПРАБА
БЕ И СВЕ СЕ ОНЕ ЗОВУ
МЕРИ.

Copyright 1955, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

Тедан одред Шпанаца кренуо је у удаљена индијанска насеља да прикупи одређени дањак. Магзе су корачале лагано и опрезно. Километрима већ стаза је водила крај саме ивице бездана, а жељени пропланак погодан за биваковање никако да се појави. Поглед у провалију изазивао је вртоглавицу и гађење. Сви су хутали. Кружни официр, који се грчевито држао за врат своје магзе, није се усуђивао чак ни руку да дигне и њоме обрине зној који му се сливао низ лице.

Најзад стаза је постала шира, магзе су убрзале ход и ускоро је одред избио на мали плато овијен сенама и клисурама. Сунце је залазило.

— Одмор, — са олакшањем је наредно командант и тешко се свалио с магзе.

Уморни Шпанци дохватили су чутурице да се окрепе вином. Истивши своју, официр је обрисао од зноја мојро и сјајно лице и погледао око себе. С десне стране надносила се нека чудна стена. Наједном, дебели официр је побледео:

— Погледајте! Лице од камена! Покреће се!

Сви су се укочили од страха. Обасјана славим зрацима

владар, обилазећи забачене крајеве свог царства, срео је непокорна племена која нису извршавала његова наређења и, разгневан претворио је људе у камење.

По трагу

Записи старих шпанских хроничара заинтересовали су, тридесетих година нашег века, перуанског научника Данијела Русоа. Проучавајући старе рукописе дошао је до закључка да се у Америци, негде између северног и јужног тропског појаса, налазе трагови веома старе културе неког непознатог народа. Али, где тачно?

ДОГОДИЛО СЕ ТО У ПЕРУ-У, ПРЕ ТРИ СТОТИНЕ ГОДИНА

ПРЕТВОРЕНИ У КАМЕН

На то питање ниједна хроника није давала одговор. Двадесет година трагања довели су само до открића диновског пса исклесаног у камену. Али камен пас био је толико оштећен временом да је било тешко рећи да ли је то човеково дело или вајарско дело саме природе. Скептици су заступали ово друго мишљење, док је Русо био уверен да старе хронике не лажу и да ће га његов камен пас одвести на прави траг. Када је дознао да су неки туристи на висоравни Маркагуаси наишли на чудне стене у облику људи и животиња, он је одмах, почетком септембра 1952, кренуо с једном експедицијом на тајanstвену висораван.

Изгубљени свет

Између долина реке Римац и њених притока, у западном делу Кордиљера лежи висораван Маркагуаси. Три квадратна километра — колико износи његова површина — неће бити тешко претражити. Тако је бар Русо мислио. Иако се на први поглед могло утврдити да су људске руке овде мењале природу, од каменних

скулптура није било ни трага. Камене тврђаве, дванаест вештачких цистерни, пут, зграде на два спрата сведочили су о томе да је овај крај некад давно био настањен. Уосталом, о томе је говорило и само име висоравни: Маркагуаси на језику индијанског племена Кечуа уствари значи — кућа на два спрата.

У северном делу висоравни Русо је открио један брежуљак, по свој прилици гробна маузолеј неке знатне личности непознатог народа. Тај брежуљак украшен је многим каменним фигурама, — жабама, зечевима, рибама, пацовима. Једном приликом, пројцизира-

до одређене висине могло се видети како „оживљава“ овај или онај камен и како се појављује дело непознатог вајара. Ево због чега ранији истраживачи нису могли да открију вајарска дела на висоравни Маркагуаси.

Русо је ту открио још једну чудну појаву: површине неких стена биле су тако изрезане да су у одређене часове дана бацале сенке које су представљале разне животиње. Ови вајарски радови служили су, највероватније, у мајских сврхе.

Открића су се ређала једно за другим. Најзад је Русо нашао и оно што је тражио: стене које представљају људске главе. На лицима многих каменних динова јасно се разазнају карактеристичне црте Европљана, Црнаца, семина. Зар то не сведочи о древним везама Америке са Старим светом, а пре свега са Африком?

Египћани у Америци?

Да ли су између Америке и других континената постојале везе и пре Колумба? На то питање научници не дају једнодушан одговор: једни одлучно одбијају ту могућност, други признају продирање Викинга и већих група из Полинезије и Југоисточне Азије у Америку. Али све донедавно они су сви одређа одбацивали претпоставку о продирању у Нови свет становника древног Египта.

Међутим, на висоравни Маркагуаси Русо је нашао читав низ убедљивих сведочанстава у прилог тој теорији.

Једном, испитујући метар по метар то царство чудних стена, експедиција је наишла на две гигантске скулптуре које веома много потсећају на египатску богињу Туерис. А она је сматрана заштитницом жена и домаћег огњишта, оличавала плодност и изобиље и била симбол вечног живота. Египћани су је претстављали као „хибридно“ биће с главом и трбухом њилског коња с леђима и репом крокодила, са жен-

ским грудима и лављим шапама. Тешко је поверовати да је сличност диновских статуа с Маркагуаси и египатских типова богиње Туерис — случајна. Поред тога, на овој висоравни има још много других скулптура које су по облици и композицији веома сличне египатским.

Значи, веза између два континента је постојала? Научници на ово још нису дали дефинитиван одговор, мада у прилог овој теорији говоре још многе чињенице којима раније није обраћана велика пажња.

Сматра се као неоспорно да су у Африци знали за кукуруз још пре Колумба; први конквистадори наишли су у Америци на црначка племена, а Колумбо је на острву Куби нашао афричке псе који не лају.

Вајарска дела уметника древних времена још нису довољно проучена ни у погледу технике рада. Огроман и напоран посао чека истраживаче на висоравни Маркагуаси. Да ли ће резултати њиховог рада доказати да је много пре Колумба постојала веза између Америке и Африке — засад је још тешко рећи.

АГЕНЦИЈА — ЛИГА

У САД постоји 5.000 агенција са 15.000 службеника и зарплатом од преко 150 милијарди динара годишње — за откривање и објављивање разних друштвених скандала. Искључива тематика неколико деветина часописа и магазина који излазе у тиражу од 10 милиона примерака је — скандал. Али у САД истовремено постоји и највише „Лига моралности“ у свету.

БОКС-МЕЧ ПРОТИВ КЕНГУРА

Познати јапански боксер Кинџиуро Ебисава одржао је недавно бокс-меч са једним кенгуром. Овај необични спортски двобој човека и животиње преносен је преко телевизије. Предвиђало се да борба траје пет минута и да боксер пред крај меча зада животињи ударац који ће је успавати. Нажалост, ова предвиђања се нису остварила. Кенгур је нокаутирао човека већ после 19 секунди борбе.

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА ОПЕРЕТА...

ВЕСЕЛА УДОВИЦА

цедулицу само са две речи: „Победили смо“.

У поноћ је владао тријумф. Завршна арија морала је бити поновљена четири пута. Те ноћи родила се нова звезда на небу композитора оперета.

Само 1910 године, у четири стотине позоришта широм све-

Грунтер готово је лудела од треме.

Већ кад се дигла завеса гледаоци су почели да се смеју, — толико је бедан био декор. Али Бечлије су имале укусу за оперету. Строг али правичан. Амбасада из првог чина — на позорници је личила на колибу, а салон једног луксузног ресторана из трећег чина на најбеднију крчму. Само, уместо декора, у тој оперети било је оног значајнијег — музике, а то су Бечлије одмах осетиле. И већ после првог чина када се Леон промувао кроз фоаје да прикупи утиске најпозванијих, послао је Лехару

та оперета „Весела удовица“ приказана је 18 хиљада пет стотина пута. Сматра се да је до данас изведена више стотина хиљада пута, и то само у Паризу преко осам хиљада пута.

Франц Лехар (1870—1948), мађарски композитор, студирао је музику у Прагу, а доцније је био војни капелник. Саставио је једну оперу, али је чувен као творац великог броја оперета од којих су најпознатије: Весела удовица, Циганска љубав, Гроф од Луксембурга итд.

БЕСПЛАТАН ОГРЕВ

Становници неколико малих острва близу северне обале Шлезвиг-Холштајна нису морали да страхују од смрзавања чак ни када их високе, често по метар дебеле ледене баријере одвоје од осталог света. Огревом их је снабдевало Северно Море. Таласи су у току целе године избацивали на обалу дрво и свака породица је могла да га прикупи колико јој треба. Али откако морима све мање плове бродови грађени претежно од дрвета и како су бродоломи све ређи, престало је и ово „природно“ снабдевање. Тако су острвљани упућени на угља, за који раније нису ни знали, и тресет из мочвара. Али ове јесени, као што већ давно није, Северно Море је било издешно, те су становници Халикана опет дошли до бесплатног огрева.

ВАГА ЗА МЕРЕЊЕ ВЕШТИЦА

Данас мирна и тиха варош Улеватер у Холандији некад је уживала врло рђав глас. Истина, то је било много раније — од 1487 до 1700 године. Неке жене, на које је падала сумња да су вештице, хватане су и довођене у тај град под сумњом да имају везе с ђаволом. Тако осумњичене жене водиле су на специјално мерење које се звало „вагање вештица“. Међутим, резултат овога је готово увек био негативан, а оне су ипак осуђиване на ломачу. Као доказ варварства према женама тога времена и данас постоји међу грађевинама у Улеватеру једна таква „јавна вага“.

ПРОСТОР ПОД ШУМОМ

Шуме заузимају око једну трећину земљишта у Северној Америци и Европи, а више од 40 отсто у Јужној Америци. У Азији оне заузимају 20 отсто, у Африци 28 отсто, а у СССР 30 до 40 отсто.

П од огромним сталеним сводом Леденог дворца у Бечу, златна младеж града весело се клиза, као што је била мода почетком овога века. Изнад клизалишта, пред оркестром стоји тридесетогодишњи диригент дугих, опуштених бркова, који привлачи многе девојачке погледе, иако његово име — Франц Лехар — нико тада још није знао. Он ће постати чувен много касније. Протећи ће многе године пре него што стекне ореол краља оперете.

Али баш ту, на том клизалишту у Бечу одиграо се догађај који ће младог диригента повести путем композиције и отворити му врата што воде у славу.

Те вечери његов се поглед случајно укрстио са погледом једне младе клизачице. Била је тако љупка да јој се осмехнуо и она му је узвратила осмех. Више им се очи нису одвајале. Лехар се потрудио да брзо преда палицу једном члану оркестра, а затим је замолно једног познаника да га упозна са љупком девојком. Звала се Хајди и била је ћерка Виктора Леона, славног писца оперетских либрета, који је заједно са Леоном Штајном већ био освојио Беч.

Лехарово забављање са Хајди трајало је свега једно вече, али је њихов сусрет ипак био судбински. Из њихових радосних погледа родила се једна од највећих бечких оперета: „Весела удовица“.

Хајди никад није заборавила Франца, свог лепог диригента и једног дана 1905 године она га се сетила једног значајног тренутка.

Међу списима њеног оца,

налазила се оперета „Аташе амбасаде“. Музику је био написао прилично познати бечки композитор Хојбергер, али са веома скромним успехом. Била је хладна и недољубно допадљива. Леон и Штајн тражили су нешто боље.

Кад су о томе говорили, Хајди се сетила да помене Лехарово име. Оно им је било потпуно непознато и они су се колебали, али је Хајди наваљивала и најзад их приволеда да му бар пружи прилику да окуша срећу. Лехар је однео рукопис кући и гутао га читаве ноћи. Одушевљено се. Неколико недеља касније оперета је била завршена, под именом „Весела удовица“.

Тиме све тешкоће ипак нису биле пребројане, иако су Штајн и Леон били одушевљени. Одмах су приказали оперету директорима позоришта „Ан дер Вин“ који су без размишљања дело оценили као „какофонију“. Чак су запушили уши да је не слушају до краја. Али либретисти су већ имали уговор у целу, па су за хтевали да се оперета ипак изведе. Припреме су почеле у атмосфери зле воље. Са најоскуднијим средствима, са најскромнијим декором, премијера припремана без одушевљења и полета, имала је све услове — да пропадне. И заиста катастрофа је уочи првог извођења „Веселе удовице“ изгледала неизбежна.

Освануо је 28 децембар 1905 године. По Бечу се већ било рашчудо да о новој оперети владају веома опречна мишљења, па је радознала публика похрлила да види која страна има право. Док је у гледалишту владало нервозно ничективање, на позорници је царовала паника. Примадона Миши

АПАРАТ ЗА ПОРУЏБИНЕ

На овогодишњем сајму угоститељства у Келну највећу пажњу је привукла једна новина: апарат за поруџбине. И он има округлу таблу са бројевима као телефонски апарат. Поручилац, главни келнер, на тој табли треба да окрене број под којим је то јело заведено у јеловнику. Апарат га аутоматски бележи и преко специјалног пријемника у кухињи савопштава куварима.

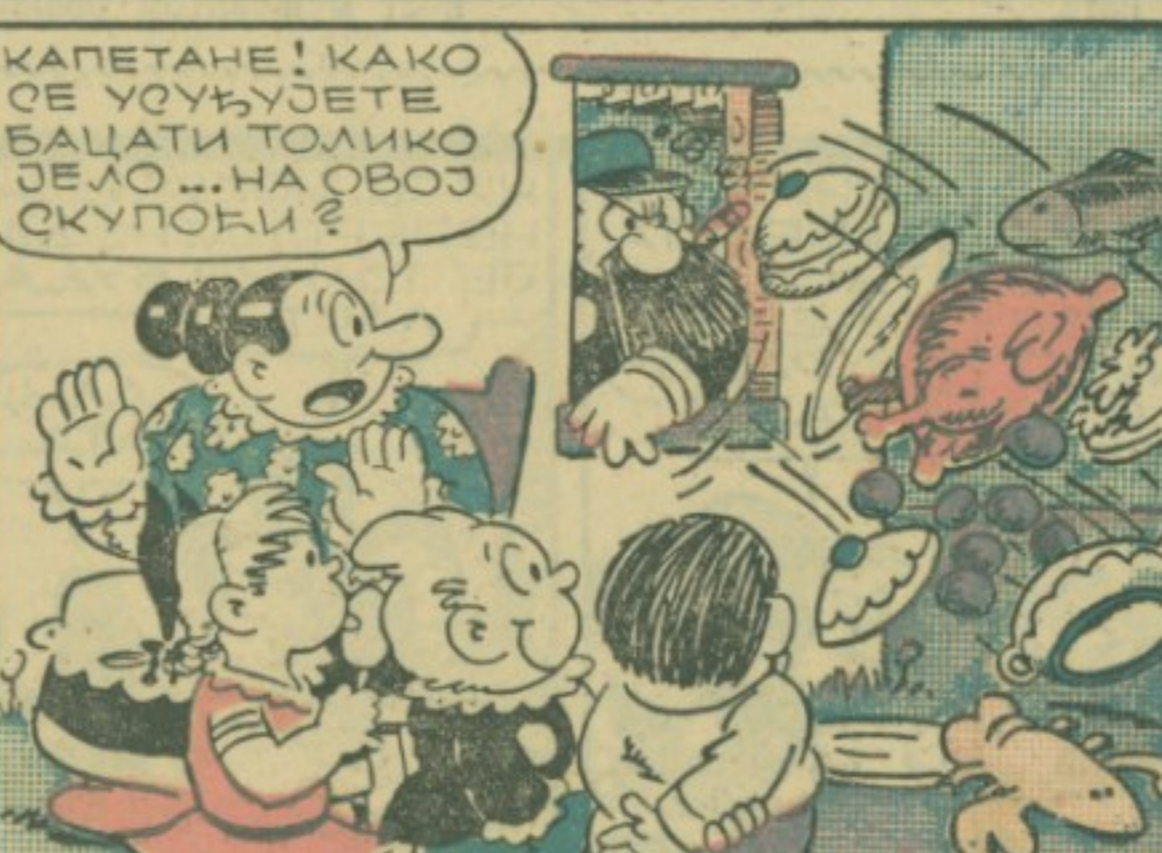
Пробе њодморница корисније ракетима

Поред других проблема пред научнике који припремају међупланетарна путовања поставља се и овај: како ће посада и људи у ракети добити чист ваздух? Међутим, проба која је извршена на америчкој подморници „Скејт“ потврђује да ће се и то питање решити. Познато је да је она остала непрекидно под водом 31 дан. Ваздух је у њој био стално пречишћаван тако да је и на крају месеца посада удисала онај исти као и на поласку. Ова проба са подморницом доказује могућност и интерпланетарног путовања.

Панорама трошкова грађана Новог света

У току прошле године грађани САД су потрошили 114 милијарди француских франака за честитке, 113 милијарди франака за жвакаћу гуму, 51 милијарду франака за шампон. Конгрес је изгласао само 41 милијарду франака за научна истраживања.

Зожибљаји Бима и Бума

РЕТКО У СВЕТУ...

ку руку врховни господар целокупне имовине, — жена.

Индијски полицајци на овом острву с правом могу да кажу да су ту све друго само не полицајци. На острву не само да нема крађа већ уопште никаквих преступа па чак ни иступа. Острвљани не знају за суд и спорове. Земљиште је власништво државе, а куће на њему својина су жена. Закон острвљана је неумитан: ниједан мушкарац не може да поседује кућу. Она искључиво припада жени која је и шеф породице, односно шеф читаве задруге.

Мушкарац је дужан само да — привређује

У таквој заједници мушкарац остаје док не стаса за женидбу. А кад се ожени он прелази у кућу своје жене, док своју, односно кућу своје мајке, напушта заувек. Девојке на Менонију саме себи бирају мужа међу младим и од тренутка удаје оне постају глава породице. Мушкарац има мања права од своје жене. Његово је једино право и дужност — да привређује. По себи се разуме да привређује и жена, иако води и домаћинство.

Жене су толико напредне да оне саме, без учешћа мушкараца, дискутују и решавају не само о породичним, већ и локалним, па и проблемима острва. Мушкарац чим склопи брак узима женино име, уместо она његово као што је уобичајено у свету.

Једина брига острвљана

Ово острвце представља прави земаљски рај по својим природним лепотама. Нарочито је богато кокосовим орасима а и рибе има у изобиљу у његовим водама. Жене удовљену рибу чисте, диме и суше на сунцу. Тај њихов специјалитет је веома тражен. Острвљани, па међу њима и жене, надалеко су познати као прави мајстори за грађење чамаца.

Међутим, и овде људи имају својих брига. То је уства-

ри само једна али прилично тешка — како изаћи на крај са силним пацовима који су се намножили до те мере да кокосовим орасима који су им главна храна, озбиљно прети уништење. Од њих страда такође и мала али чувена индустрија чамаца који су познати по својој дугој и лепој линији и брзини као и изврсним уметничким шарама и сликама којима су споља украшени.

Најзад острвљани просто запањују туристе својим фантастичним смислом за фолклор, особито за игре. Не зна се ко складније игра: мушкарац или жена.

Хигијена пре свега

Становници острва веома цене хигијену. То се може опазити већ при првом сусрету са мушкарцем или женом са Меникоја. На неколико места у селу инсталирани су јавни тушеви који непрекидно раде јер су острвљани веома уредни и чисти. Децу још из малена привикавају на свакодневно купање. Осим тога острво има уредне, хигијенске уређаје за пијаћу воду. Свака нечистоћа, односно сваки немар у погледу одржавања хигијене, веома се оштро кажњава, опет без учешћа власти, пошто казне изриче скуп жена.

Донедавно било је и људских жртава од болештина које су разносили комарци, а њих је острво било пуно. Сада се чине напори да ова напаст буде искорењена а са њом и болести — нарочито маларија. Комараца има још али далеко мање него раније.

Острво Меникој је ваљда био један кутак Индије где није допрла епидемија колере. Али ове године и оно је дало своје жртве. Епидемија је ипак врло брзо сузбијена.

БАКАР СА ЦРВЕНОГ МОРА

На обалама Црвеног Мора, у заливу Акаба, вађен је бакар на прилично усавршен начин још пре 12.000 година. То може да изгледа невероватно, али је потпуно тачно. После извесног времена налазишта су напуштена и за њих се нико више није интересовао у току векова тако да се заборавило где су се простирале рудне жице.

Међутим, захваљујући археолошким испитивањима, научници су наишли на остатке пећи за топљење руде и то у читавим пећинама копаном у брду још у тако давна времена. Нађени су и дугачки цевоводи за снабдевање људи свежим ваздухом. Ако овај рудник није прави, свакако је један од првих, из којих је човек вадио руду. После овог открића, има људи који претпостављају да се у тој околини бакар прерађивао још пре неколико десетина векова.

После толико хиљада година, рудник ће опет постати активан. Његове наслаге нису исцрпене, већ се, напротив, цени да ће се из њих сваког дана добијати 1.500 тона бакра.

СТОНОГА СА 700 НОГУ

Стонога која би се малте не могла назвати „хиљадунога“ откривена је недавно у једној долини на Панамској превлаци. На телу сличном телу црва, овај инсект има 700 ногу. Тело „хиљадуноге“ стоноге састоји се од 175 сегмената и сваки од њих има по четири ноге. Свака таква група од четири ноге може да се покреће мање-више независно од осталих.

И ТО ЈЕ ЗАНИМАЊЕ

Заиста чудно занимање изабрао је један скитница из америчке савезне државе Мериленд. Пошто му је досадило да зависи од туђе милостиње, решио се да постане професионално страшило за птице. Тако он иде од једне фарме до друге и пошто се са сопствеником погоди око награде, одлази на њиву и савесно растерује птице. Муштерија има толико да је био принуђен да оснује право предузеће и запосли неколико десетина помоћника. Фармери из Мериленда могу се данас једноставно претплатити код њега на „живо страшило“ и тиме су скинули са себе сваку бригу о својим њивама.

ПАКОСНИК

У Лиџу, у грофовији Јорк у Енглеској, неки мистер Ридез инсталирао је на својој кући једну изванредну телевизијску антену којој се читав градић дивио, а којом се њен власник нарочито поносио. Ту скоро, међутим, он је, као већ постарији човек умро и тек тада се установило да је он имао само антену а не и телевизијски пријемник.

СЛИКА БУДУЋНОСТИ

Ово што видите на слици није из стварности. То је плод маште, а можда и скоре будућности: срећан долазак ваздушног брода на Месец са члановима експедиције који су први ступили на његово тло. Није ово баш ни неореална слика, јер о Месецу и његовој површини научници ће вам испричати читаве романе на основу посматрања кроз цинковске телескопе, а ракета оваког облика већ је изграђена. Машта и стварност се према томе допуњују. Па и долазак првих људи на Месец није можда тако далека будућност. Зар се није већ једна ракета винула према њему! Кад помислимо какве је успехе човек постигао са вештачким сателитима и ракетама — онда видимо да у наше време машта постаје стварност муњевитом брзином.

МАЛЕ ЗАНИМАЊИВОСТИ

НОЈ — „ОВЧАРСКИ ПАС“

Већ дуже времена у Родезији се као домаћа животиња рачуна и ној. Њега су сврстали у групу „чуvara“. Верује се да је тај назив добио само зато што је веома привржен господару. Иначе, како се тврди, ној је глуп и врло зао. Због брзине у трчању као и борбености, у Родезији је добио назив „овчарски пас“.

МАСТ И ПТИЦЕ СЕЛИЦЕ

Птица селица пред сеобу има више масти него обично, а распоређена јој је по свим органима сем срца. Утађено је да је резерва масти већа уколико птица треба дуже да лети.

ФРАНЦУЗИ ПРОСЕЧНО ЖИВЕ 67 ГОДИНА

Према обавештењу Научног института за хигијену у Француској је у току 1957 године страдао готово исто толики број људи од грипа као и од туберкулозе. Однос је 11.714 према 11.902. Азиски грип је упростио број смртних случајева откако је 1956 године пренесен у Француску. Данас

су тамо непријатељи број један: рак и срчана обољења.

Али, и поред свих ових болести, благодарећи напретку медицине век људи у Француској је за последњих сто година продужен од 38 на 67 година.

КАО У ФАНТАЗИЈИ

Опрема пилота који лете у апаратима надзвучне брзине све више и више личи на одећа јунака из научно-фанта-

стичких дела. Проналасци у тој области науке су стални, тако да оно што је јуче била фантазија — данас постаје стварност.

РАЧИЋИ „ЧИСТАЧИ“

Стручњаци из Океанографског института у Калифорнији проучили су једну необичну животињу: рачића „чистача“ званог још и „скакач“. Становник је мора око Бахамских Острва а плаваксто беле је боје. Храни се једном врстом сићушних љускара-паразита, које налази усађене у телу неких риба. Да би дошао до плена он се смести на једну врсту морске сасе, чији га краци вастићују од грабљивица, и чека погодан момент да наиђе риба. Тада скаче на рибу, њу ослобађа паразита, а сам се нахрани.

ЗАЈЕДНИЧКИ БОЛ ЈЕ ПОЛОВИНА БОЛА

Професор Сајмон из Вашингтона утврдио је на 138 војника, који су се добровољно јавили ради огледа, да је много лакше подносити бол у средини где и други људи пате.

Веш се одавно код нас при оцењивању појединих наших књижевника не говори и не пише више да је, неки од њих, на пример, „кнез српске поезије“, „геније рода“, „краљ приповедача“, „богомдани песник“. Међутим, те титуле којима су савременици даривали наше истакнуте старе књижевнике, данас су утонуле у заборав као готово и сви они који су их носили. Мало је који од тих „песничких кнезова“ и „краљева“ сачувао у нашој књижевности оно исто место на које су га поставили савременици. Десило се обротно: истакнуто и трајно место дато је у савременој књижевности оци баш оним нашим књижевницима који су у прошлости били далеко од тога да буду „кнезови“ и „краљевци“. За Јована Стерију Поповића нико од савременика није рекао да је „преузвишени Србин“, али је то речено за Симу Милутиновићу-Сарајлију, за кога је и Бранко Радичевић певао да му је „бог гром у руке дао“. Нико није ни помињао да Јакова Игњатовића назове ако не „краљем“, а оно бар „кнезом“ српских приповедача. Он је био „свакодневни“ и писао је о обичним људима, без патетике и високопарних речи. Док је Јован Суботић узимао за хероје својих драма и спева краљеве и кнезове, Стерија се спустило „толико дубоко“ да је једна опанчарица постала главна јунакиња његове драме. У своје време Стерија је био најмање цењен по својим комедијама, и да су остала стара књи-

жевна мерила, он би сачувао своје име као писац „Светислава и Милеве“ и још понеких историјских драма. Али и по драмама те врсте, Стерија је био у дубоком засенку и једва се називао поред необичног драмског састава Симе Милутиновића који је он назвао „Трагедија Обилића“. Велики пољски књижевник Мицкијевић ту Милутиновићеву драму — писану без икаквих драмских принципа, склопљену на Цетињу уз немарно песничко глдовање и пијење по неколико ока воде дневно — ставио је у исти ред са Пушкиновом драмом „Борис Годунов“. И више од тога, за Милутиновићеве драме речено је код нас да је „овако само Шекспир писао“. Међутим, те су драме врло мало читане, а извођене нису никад ни биле, јер ни у најосновнијим принципима не одговарају драмској техници.

Љубимци и великани

И тако се може да говори о величини и паду, и што је још теже, о забору појединих наших књижевника који су у своје време славили славе, и обротно, о онима који су од савременика били примани савршено хладно а своје место у нашој књижевности добили тек пошто су у њиховим делима откривене трајне вредности.

Међутим, свака епоха у нашој књижевности има своје љубимце и великани. Они су „литерарни динови“ још за време свог живота и књижевног стварања. Али у том истом раздобљу они и падају, и њихови бивши поштоваоци, постају и

њихови немилосрдни критичари. То је, на пример, случај с Милованом Видаковићем.

А сад хронолошки да прођемо кроз српску књижевност и осведочимо се на примерима о својевременом велебном славу појединих писаца и о заборава којим их је покрило ново доба. Али ипак не треба сметнути с ума да је сваки од њих оставио ипак известан траг у нашој књижевности.

Лукијан Мушички (1777—1837) у своје време био је „не бостижни песник“. Ако се може употребити данашња реч „сензација“ онда су његови стихови то свакако били. У њима је уживао и њима се дивио онај виши ред „наше читалачке публике“ који је сматрао да је поезија Лукијана Мушичког нешто недостижно у српском уметничком изразу. Учени Словенац Копитар назвао га је „Српским Хорацијем“, а „кнезом српских песника“, назвао га је Павле Шафарик. Међутим, треба имати на уму да је у то време било мало песника у српској књижевности, па је, према томе, Мушички могао и врло лако да постане „кнез“. Он је у својим песмама, углавном одама, износио узвишене мисли, али туђе српском народном духу.

„Српски Хомер“

У нашој књижевности једини је „овенчани“ песник био Сима Милутиновић-Сарајлија (1791—1847), чудесни човек и по свом животу и по књижевном стварању. Називали су га „српским Хомером“ и „српским Освијаном“ и то не само наши људи него и странци који су са њим долазили у додир. Велики Његош, коме је Милутиновић био учитељ, посветио му је свој спев „Лучу микрокозма“ и назвао га „дивним првцем српске народности“. Не без талента и пун дубоких свеученичких мисли, Милутиновић је своје књижевно дело удавио у једном збуњеном и нејасном језику и у фантастичном изразу кроз који је износио своје песничке слике. А ондашњој публици као да је баш то и требало — што га је мање разумевала, више се дивила и сматрала га узвишеним бићем коме обичан човек није дорастао. Тако је расла и његова слава. А кад

су и песници почели да говоре језиком обичних људи, стао је да тамни и његов сјај, па је тако он заузео и одговарајуће место у историји српске књижевности. И Лукијан Мушички и Сима Милутиновић били су у своје време великани. Данас, међутим, они су само културно-историске личности али и без читалаца и без својих поклоника.

Свако раздобље српске књижевности имало је и своје књижевнике. Ђорђе Малетић и Јо-

ван Хаџић, у књижевности назван Милош Цветић, иначе огорчени Вуков противник, сматрани су већим песницима од Бранка Радичевића и претставницима праве уметничке поезије. Данас су они познати само књижевним историчарима, а ниједна њихова песма није никад ушла ни у једну антологију српске поезије. Јован Суботић, песник, приповедач и драматичар, својим драмама је био сасвим замрачено Јована Стерију Поповића. Награђиван не само код Срба, него и код Хрвата, сматран је „богомданим песником“ и великим драмским писцем. Тако су и драме Матије Бана слављене као врхунска достигнућа у српској књижевности и у оно време готово су сасвим потиснуле Стеријине позоришне комаде. Дела Јована Суботића и Матије Бана сматрана су код нас онда „ремецима“ драмске књижевности.

Бујица нових песника

Почетком шездесетих и током седамдесетих година прошлог века наше књижевне часописе преплављива је бујица нових песника. Неки од њих били су врло популарни и с „изгледом на вечност“ па су се уредници часописа љубоморно отимали о њихову сарадњу. А ко данас зна за „песнике“ као што су били: Мита Поповић, Милан Кујунџић, Александар Андрић, Владимир Васаић, Исидор Ђирић и — многи други.

Јован Сундечић (1825—1900) био је дуго времена један од најпопуларнијих српских песника па је употребљиван с Јованом Јовановићем Змајем. Нарочито су га волели Хрвати и код њих је он био најомиљенији српски песник. Али њега је давно прегазило време и данас му је име сачувано само у историји књижевности.

Оно што вреди за песнике, односи се и на читав низ „кнезова и краљева“ прозе, који су испуњавали својим делима наше старе књижевне часописе. Било је ту и „ремедела“, која су читалачку публику неизмерно удивљавала. Приповетка „Карловачки ѓак“ Косте Руварића, брата наших познатих историчара Илариона и Димитрија, била је „велелепа“ и читаоци су је, нарочито они млађи, „гутали са сузама у очима“. Али — било, прошло и нестало. „Нове генерације већ нису имале разумевања за ту приповетку“ — забележено је само неколико година после смрти аутора.

Неки песници, уважавани изнад свега, добијали су нарочите надимке. Тако је Владислав Каћански, који је стављан у исти ред са Иваном Мажурићем, назван „Стари бард“. Његова песма „Хеј трубачу с бујне Дрине“ је једини спомен сачуван до данас. А у своје време његов „Грахов лаз“ сматран је врхунским делом српске епске поезије.

То је судбина књижевних стваралаца. Време, средина и друштвене потребе — често одређују и њихову вредност, а нова поколења, с новим судбинама и мишљењима заузимају према њима свој посебни став. Праве вредности, иако је књижевник и само дело привремено остало без признања, или је потиснуто због разних околности, коначно ће ипак добити своје место. Било је покушаја да се рехабилитује Сима Милутиновић-Сарајлија, Али, узалуд. Нико није могао да га прихвати. Међутим, кад је Јован Скерцић отео из заборава Јакова Игњатовића и Јована Стерију Поповића и указао на њихове трајне вредности, они су засветлили новим сјајем и уздигли се на највиша места у српској књижевности.

ОДРИ и њен партнер

У многим сценама филмске верзије „Зелених двора“, неочекивано и нежне Хадсонове новеле од једној девојци из јужноамеричке дунгле, Одри Хепберн има за партнера једног јелена. Требао је, значи, наћи јелена који би увек и свуда ишао са својом партнерком. Холивудски дресер животиња нашао је решење: набавити лане које ће Одри Хепберн одгајити од малих ногу; оно ће се толико навикнути на

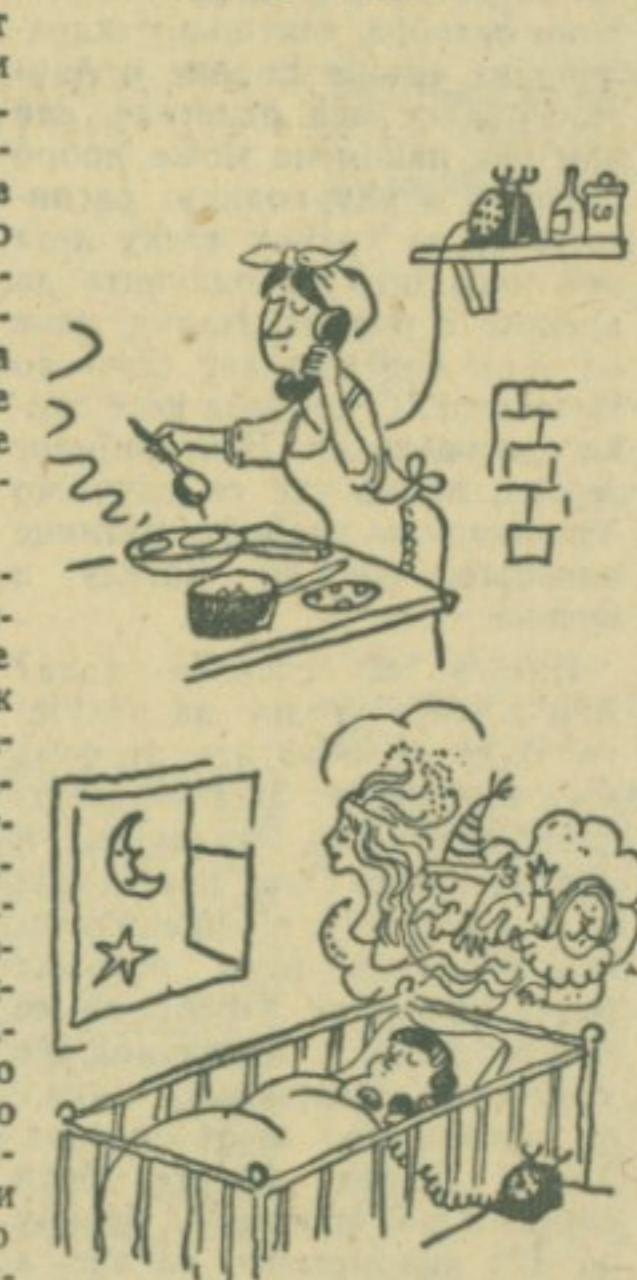
њу да ће своју улогу одиграти како се само може пожељно. Тако је Одри добила лане од четири недеље. Свака два часа хранила га је млеко из бочице као какву бебу. „Ип-ип“ звало би оно кад би било гладно. Ип — назвала је због тога Одри свог четворногог партнера који јој је постао толико привржен да ју је пратио свуда куд би кренула: у куповину, код фризера или на снимање.

У Бечу се данас преко телефона можете обавестити о свему и чути све оно што вас занима. Потражите одређени број и из телефонске слушалнице зачуће се уједначено „пи-пи-пи“ — сигнал е најновијег вештачког сателита који кружи око Земље. Окрените други број и пријатан женски глас издиратираће вам најбољи рецепт за справљање бечких шницли или сахер-торте. Из телефонске слушалнице добићете и савет који је кутак Бечке шуме најпогоднији за пикник у ово доба године, на коју фудбалску утакмицу да одете следеће недеље. Преко телефона можете проверити резултате последњих коњских трка, преко телефона можете... дознати све.

Двадесет и девет разних телефонских сервиса служе искључиво томе да задовоље радозналост Бечлија. Почетак је био сличан као и у осталим великим европским градовима: монотон глас с магнетофонске траке обавештавао је преко телефона о тачном времену. „Госпођа часовник“ — називали су Бечлије глас који их је обавештавао о тачном времену: „Госпођа часовник“ добила је убрзо „колегу“ — „Госпођина време“ — телефонски број који је аутоматски саопштавао прогнозе о времену. Телефонска породица отад се стално увећавала и данас, као што је већ речено, броји 29 чланова.

Најпопуларнији и најлепше коришћен је музички сервис. Окрените његов број и — три минута слушате изабрану музику. Првог дана у седмици

Телефонитис болест Беча

то је озбиљна, обично симфониска музика; другог дана сервис вас услужи неким познатим одломком из опере и, уколико седмица одмиче, музика постаје све лакша. Субота је ангажована за цез-

музику. Недавно је неки Бечлија саратио у једно велико осигуравајуће друштво. У огромној заједничкој канцеларији десетак младих чиновника седели су за својим столовима и сваки од њих, с телефонском слушалницом приљубљеном уз уво, био је дубок утонуо у решавање пословних проблема. Тако је бар мислио посетилац, све док га његов пратилац није повукао за рукав и шапнуо му: „Пева Франк Синатра. Ови младићи су извршни глумци. Јер, тешко је слушати Франка Синатру овако озбиљног лица и одолети искушењу да по такту његове песме не забобујеш по столу.“

С вечери маме у Бечу умирују своју децу окренувши број 1-5-6 да би им један нежан глас испричао преко телефона бајку. „Телефонске бајке“ узете су из Гримова и Андерсенових прича и тако су прерађене да се у њима не појављују вештице; из њих је избачено све што је страшно, све због чега би снови малишана могли бити тешки.

Учите стенографију и нисте задовољни брзином коју постижете. Окрените број 1-5-1-7: један глас вам диктира текст и по томе диктату сасвим лепо можете да се вежбате у стенографисању. Желите ли да наштимујете гитару: тачан тон сваке жице можете да контролишете преко телефона. И тако, што год вам треба — обратите се одговарајућем телефонском сервису.

„Стари Беч умире“ — вајкају те старе Бечлије. Можда је то и тачно; можда стари Беч заиста нестаје, али зато нови Беч — телефонира од јутра до вечери.

ШЕТИЊА КРОЗ ПТИЧЈИ РЕД ВОЖЊЕ

ЛЕТИМО НА ЈУГ

Тата птица селица грмушу, јер би вас она одвезла у Конго. Желели бисте да на свом путу за Јужну Африку видите Грчку и Јеђејска острва? Крените онда са птицом златком. Питате како бисте најсигурније савладали прашумски појас Централне Африке? Једноставно: изаберите за своје водиче црвенперку или сврачка. Можете се сасвим спокојно повесити и чававој ласти, као и кукавици која ће вас одвести до самог југа Африке. Ако сте летова птица селица: једна њихова главна „пруга“ води преко Балкана, Босфора и до-

лине Нила у југоисточном правцу. Друга, на којој је саобраћај исто толико жив, иде преко Јужне Француске, Италије, Гибралтара и Северне Африке у југозападном правцу. Значи, морате се прво одлучити да ли ћете Средозомно Море прећи преко Босфора или Гибралтара. У сваком случају прелетећете га на оним местима где је море најуже и где за крилате путнике, којима сте се придружили, има најмање опасности.

А сада одлучите у којој бисте земљи најрадије провели зиму. Морамо поново отворити птичји ред вожње и пажљивије га проучити. Ту нам је на првом месту зеба-чинкавица која се, као да путује обичним путничким возом, зауставља на свим „станицама“ да би вас, у најбољем случају, одвела само до Шпаније. То вам се исто може догодити ако се придружите јату црвендаћа, само с том разликом што овде ипак постоји нада да стигнете до северне границе велике пустиње Сахаре. Птица-пастирица и чворак сигурно ће вас одвести до Северне Африке. Ако пак, желите да видите планину Атлас, придружите се дроздовима-певачима.

Шта, ви желите да путујете још даље, у унутрашњост афричког континента? Штета што су славуји већ давно отишли. Али, ако бисте се задовољили Абисинијом, онда потражите птицу грмушу. Само, да се разумемо, не баштенску исто тако закаснелих ждралова који су образовали „специјални воз“. С њима нећете стићи до Рга Добре Наде, али ће вас они одвести на Нил где се сваке године, у другој половини октобра, сакупљају ждралови из читаве Европе и Азије. Роде су већ одлетеле, али вам ова напомена може добро доћи за идућу годину: распитајте се за крајњу тачку лета пре него што се одлучите да кренете с родима. Најме, неке од њих одвешће вас само до Палестине. С другима ћете стићи до великог Викторијиног Језера, а ако сте се случајно намерили на највеће путнице одлетете чак до Натала и Орања.

Питате за спаваћа кола? Ако желите угодно да путујете, онда се обратите птицама које лете ноћу: ластвама, златкама, грмушама, славујима и црвендаћима. Они, пак, који воле да путују у преподневним часовима нека потраже роде. Умора не треба да се бојите: мало је птица које се у ваздуху задржавају дуже од четири до шест часова. Али, унапред морате бити спремни на просечну брзину од 120 километара на час, а ако путујете с дроздовима и на свих 160.

Што се тиче хране за пут, најбоље је да се за то побрине сами. Јер, ако мислите да делите трпезу са вашим крилатим водичима, јеловник би вам се свео на скакавце, мраве, осе и сличне инсекте.

ФРАНЦУСКА УВОЗИ ВИНА
Никада још у својој историји Француска није увезла толику количину вина као ове године. Највећа испорука извршена је пре неколико недеља — један јужноамерички брод у луци Руана истоварио је 100.000 хектолитара вина намењених париској области.

АРХЕОЛОШКА СЕНЗАЦИЈА У ХОЛАНДИЈИ
Келтско насеље за које се сматра да је постојало негде око 300 или 100 година пре наше ере, откопано је у граду Влдингену, у близини Роттердама. Археолози тврде да досад још није откопано ништа слично. Куће су подигнуте на кољу, а зидови исплетени од прућа.

СВЕТЛОСТ У ШУМИ

ЏИЛОМЕТРИМА ДАЛЕКО, ДЕЛ ХАРДИ И ЊЕГОВА НЕТА ХИТАЈУ ПРЕМА ИНДИЈАНСКОМ НАСЕЉУ...

... ДОК СПЛАВ НАСЕЉЕНИКА ИДЕ ПРАВО У ПОСТАВЉЕНУ ЗАСЕДУ.

А ОСВЕТОЉУБИВИ НИСКИТУН ГОРИ ОД НЕСТРПЉЕЊА.

ТРЕК КАД ЈЕ СПЛАВ СТИГАО ГОТОВО НА ДОМАКУ НИСКИТУНОВИХ СТРЕЛА И ПУШАКА, ЏОНИ ЈЕ СКУПИО ХРАБРОСТ...

ОХ... САМО АКО НИЈЕ КАСНО...

НАЗАД! ОВО ЈЕ КЛОПКА!

ШТА? ЗАШТО? БРАЋАЈТЕ СЕ! НАЗАД! ЗАСЕДА!

НАЗАД! НАЗАД! ТО ЈЕ КЛОПКА!

РАЗЈАРЕНИ ИНДИЈАНЦИ НАПУСТИЛИ СУ ЗАКЛОН ЧИМ СУ ЊИХОВЕ НЕСУЂЕНЕ ЖРТВЕ ЗАВЕСЛАЛЕ ПРЕМА СРЕДИНИ РЕКЕ...

ДЕЛ ХАРДИ И ЊЕГОВИ ЈУДИ НАЛАЗИЛИ СУ СЕ НА ОКУЦИ РЕКЕ КАД СУ ПУШКЕ ЗАТРЕШТАЛЕ...

ЗАПНИТЕ МОМЦИ!

НАСТАВИТЕ СЕ

Испуњена жеља

Сваког дана жртвује се безброј животиња за напредак науке. Вило да се на њима испробавају вакцине, нови лекови или се врше пробне операције. Хиљаде животиња умру сваког дана да би животи људи били спасени.

У току 1957 године, у француским лабораторијама употребљено је за опите 150.000 мишева, 20.000 заморчића и 10.000 зечева. Од 3.468 паса које су покупили по улицама, 1.729 преузеле су лабораторије за своје експерименте.

Мала Мишел Новак лежала је у својој постели, у Кардиолошком центру болнице у Нансију. Ујутру ће она провести неколико часова на операционом столу док се над њом буде вршила једна врло сложена операција. Од рођења она болује од веома тешке срчане мане. Последња нада да јој се спасе живот — то је операција. Али се успех не може стопроцентно очекивати.

Мишел има седам година и отако се родила живела је као болесник. Дани су јој пролазили у седењу на столицама, пред кућом, где је сатима очекивала повратак старије се

— Мамаце, хтела бих да ми поклоним једног пса. Једног лепог пса... — рекла је девојчица мајци која се налазила крај ње.

Пса? како да нађе пса за своју малу девојчицу?.. — Добитић га, мала моја, — одговори јој мајка наоу, том тренутку ни сама није знала како ће јој испунити жељу.

Пре петнаест дана на Једном псу у Кардиолошком центру извршена је „генерална проба“ операције која треба да спасе малу Мишел. Пас се зове Ванда. Тај немачки овчар и данас носи на десном боку огроман ожиљак од операције.

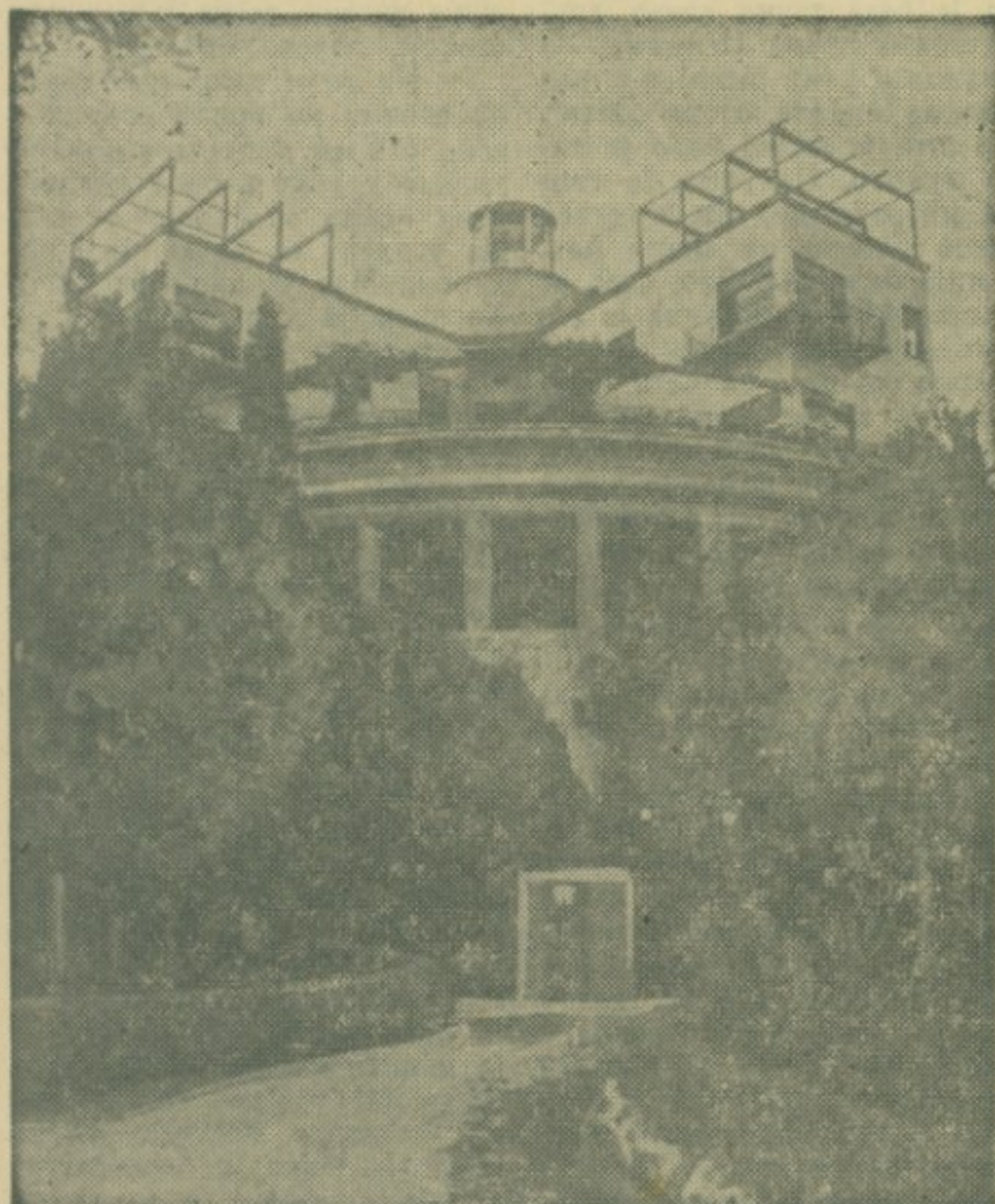
Једна болничарка чула је жељу мале Мишел и управа болнице је одлучила да девојчини поклони Ванду, па су јој то и саопштили пред операцију. Кад се сутрадан Мишел пробудила из наркозе, прво је упитала где је пас којег су јој обећали.

Мишел је данас здрава. Она постепено учи да живи, а ускоро ће моћи да трчи и да скаче као и све девојчице њених година. За то време, док потпуно не ојача, она често поверава Ванду својим сестрама.

стре из школе. Или је остала у кући и посматрајући тужним очима млађу сестру како се игра и скаче. А она не живети захваљујући само то није смела, јер је у њеним

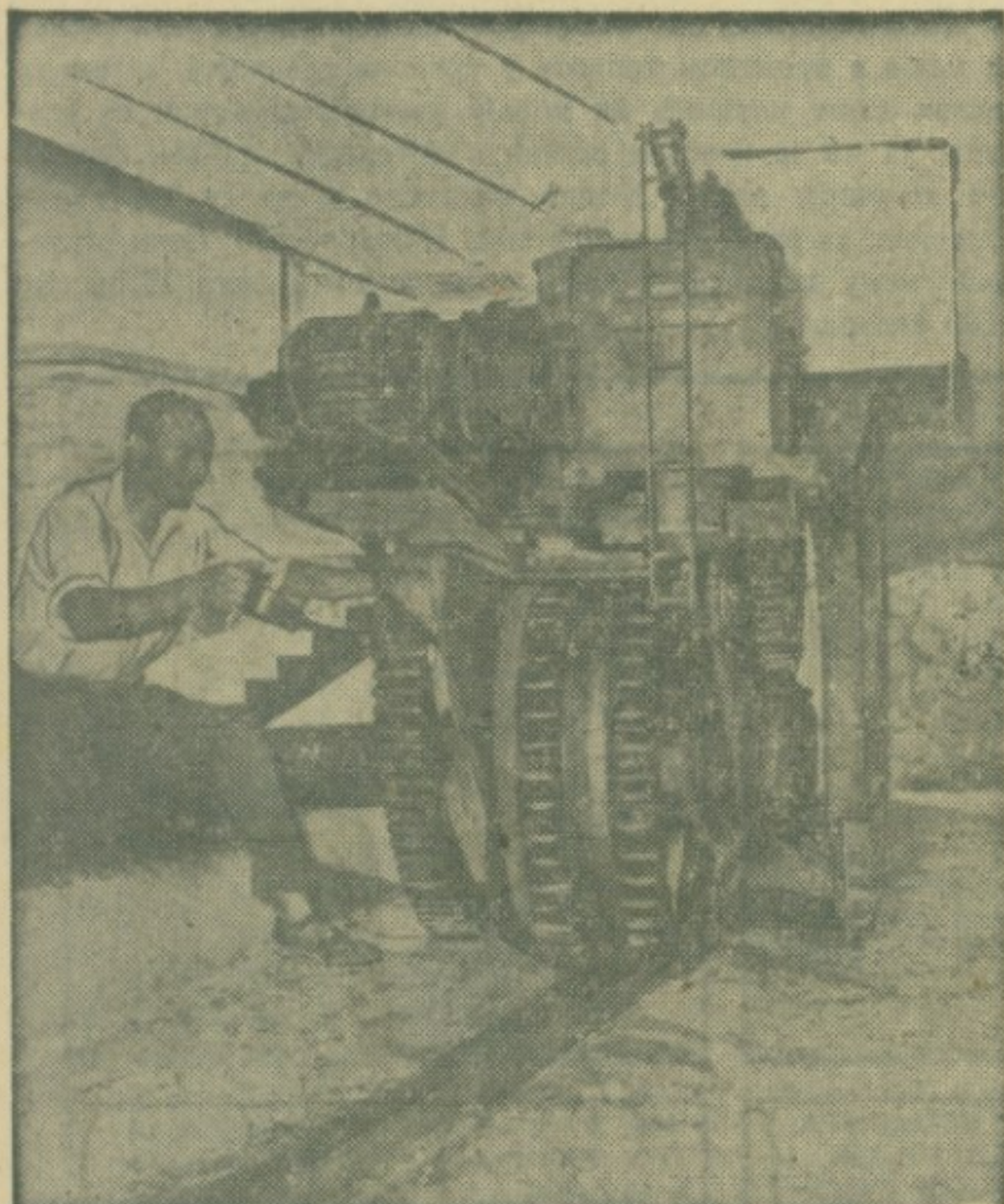
слабашним грудима срце било тешко болесно! За све време операције она ће живети захваљујући само то није смела, јер је у њеним

КУЋА КОЈА СЕ ОКРЕЋЕ

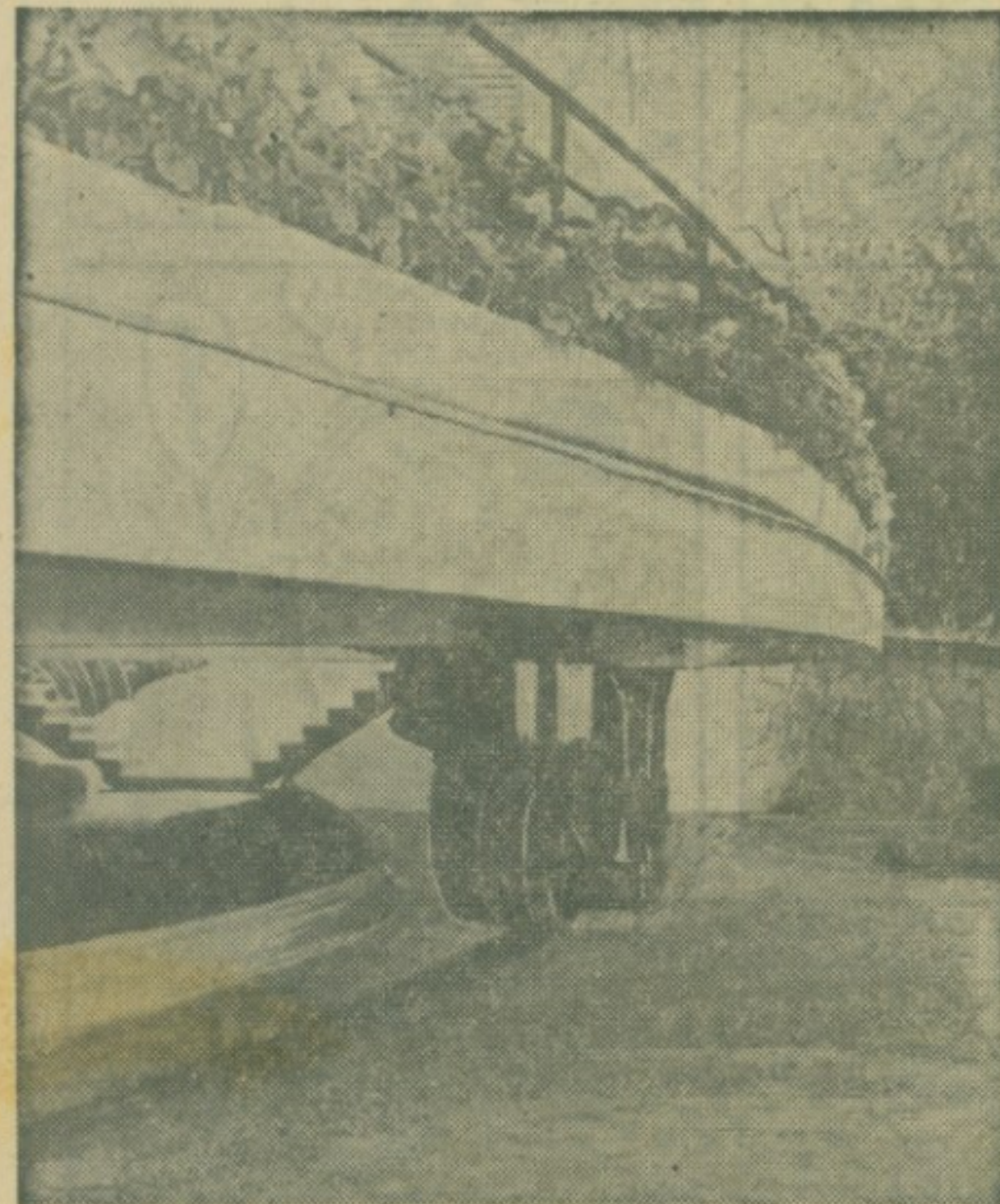
КУЋА ПРЕ ОКРЕТАЊА

Инжењер Ангело Инверизи из Вероне, решио је један свакодневни проблем становника куће. Да би се заштитили од радозналих погледа суседа, и уживали у летњем ветрићу — потребно је да само притисну на једно дугме и кућа се окрене за 360 степени.

РАДНИК ПОДМАЗУЈЕ ЗУЧЧАНИКЕ НА МОТОРИМА

Рад овог инжењера у почетку су многи сматрали „Инвернизјевом лудошћу“. Међутим, резултат вишемесечног рада био је „Фирасоле“ што на италијанском значи сунцокрет. Своју нову кућу назвао је тако због њене способности да се окреће према сунцу.

ПОГЛЕД НА ПРОСТОР ИЗМЕЂУ ПОКРЕТНОГ И НЕПОКРЕТНОГ ДЕЛА КУЋЕ (ШИНЕ КОЈИМА СЕ КРЕЋЕ МОТОР)

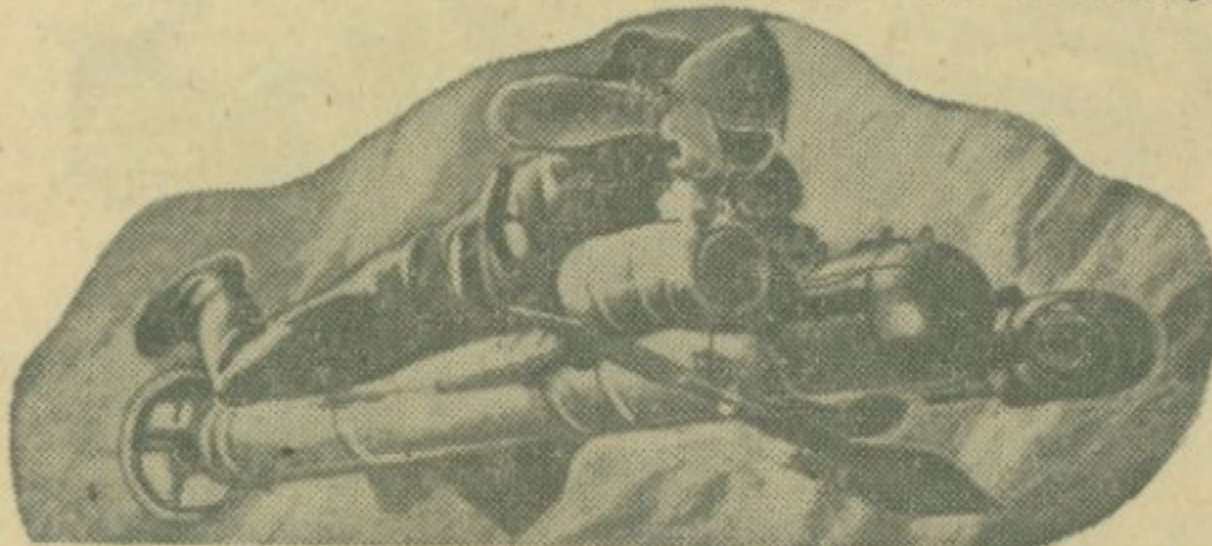
Кућа се састоји из два дела: горњи се окреће око цилиндричне куполе у којој је смештен лифт и која служи као осовина. Доњи део је темељ, на коме се налазе кружне шине. Основа горњег, покретног дела има точкове који се крећу по шинама када се два мотора, који заједно имају јачину од 3 коњске снаге, ставе у погон. Потребно је око осам сати да аграда од 5.000 кубних метара начини један пун окрет.

Познати француски стручњак за подморска истраживања и конструктор уређаја за роњење Д. Ребикоф, објавио је смели пројект „универзалног возила“ које ће моћи да се креће и по води и у ваздуху. Ребикоф је већ конструисао „аквацион“, подморницу за роњење која претставља слику и прилику авиона.

Као и прави авион аквацион је опремљен крилима али и палицом за одређивање дубине и правца кретања. Пилот лежи као и у најмодернијим млазним авионима. За разлику од обичних аквациона има електричне моторе јер је произвођење енергије сагоревањем, под водом, немогуће због недостатка ваздуха. Инструменти омогућују кретање и оријентацију у потпуном мраку морских дубина.

Пилот аквациона који управља својим возилом иако је потпуно лишен осећања тежине, упознаје, као и ваздушни пилот, све тајне тродимензионалног кретања. Ребикоф тврди да је захваљујући искуству стеченом на аквациону за врло кратко време постао до-

АВИОН ПОДМОРНИЦА — СМЕЛИ ПОДУХВАТ БУДУЋНОСТИ

бар пилот на обичном авиону. Помоћу елисе-турбине која претставља прави млазни мотор постиже се њиме под водом фантастична брзина која

омогућује да се престигну чак и најбрже рибе.

Нема разлога да се не верује у могућност конструисања првих подводних ракета које ће моћи невероватно брзо да искоче из воде и вину се у ваздуху. Тај сан није далеко јер проблеми који треба да се реше за оба елемента — воду и ваздух — необично су слични. Оклоп овакве направе морао би издржати високи притисак воде и вибрације ракетних мотора. Профил трупа може бити исти и за воду и

ваздух. Командне и контролне палице као и други инструменти не би се разликовали. Потребно је обновљањем ваздуха је иста под водом као и у авиону. У оба случаја, за лет кроз ваздух — не атмосферу — и кроз воду, неопходан је мотор независан од спољне средине. То је електрични или ракетни мотор. Једина разлика је у томе што летелица има већа крила од подводног возила.

Ребикоф предвиђа да ће возило будућности „ваздух-вода“ моћи развити брзину од 2000 километара на час, а под водом 50 до 60 километара.

За ово ће служити потпуно исти мотор чак ако се узме у обзир да је вода 770 пута гушћа од ваздуха. Аквацион будућности омогућује да се са висине од 50.000 метара пикира право у воду до дубине од 4000.

НОВИ АВИОНСКИ МОТОРИ

Конструктори једне америчке фабрике авиона начинили су нови авионски мотор који је назван „мотор на јоне“. За њега његови творци кажу да је перо које покреће слона.

„Мотор на јоне“ делује отприлике овако: нарочити уређај претвара гориво — цезиј у пару. Ова пара, односно гас, одлази у затворен простор, где јој се температура помоћу електричног импулса подиже на 1.500 Целзијевих степени. Сваки молекул гаса тада изгуби по један електрон. Кроз овакав нови молекул пролази позитивни електрични удар од 12.000 вати који му даје брзину од 500.000 километара на сат. На тај начин ток позитивних јона се претвара у погонску снагу.

Храна поларних паса

Пас са Гренланда храни се искључиво (смирнутим месом) чије комаде гута готово несаживакане. После оброка могу се лако напипати заостаји у пределу желуца. Животиња је тада мирна и цвокоће од зиме док се месо не расквари и не почне варење. Ова врста паса може да гладује и до три дана.

И УКРАС А И НЕРАСПОЛОЖЕЊЕ...

Коса може да буде најлепши украс, али она често и нерасположење, нарочито кад почиње да опада или седи. У сваком случају раширење и слабљење косе још и данас претставља мистерију.

Некад коса није људима служила само као украс, већ је била и заштита од хладноће. У једном немачком музеју може се и данас видети портрет породице једног баварског витеза. На њему је лепа млада жена, витез који је сав обрастао у косу и изгледа као човек-пас и његова деца која су му врло слична.

Један путник из прошлог века испричао је да је у Бејруту видео у грчко-православној цркви међу старим платинима и портрет једног свеца у природној величини са брадом која му пада до ногу.

Стари као и човек...

Према неким научницима коса стари као и сам човек. Међутим, она може да поседи и одједном. То најбоље знају људи који су у рату преживели тешке тренутке. Познат је случај Марије Антоанете која је сасвим поседела у току ноћи пред погубљење. Доктор Ројер је изнео у једном свом делу и овај случај: жена, по имену Леклер, кад је позвана пред суд да сведочи у процесу убиства војводе од Берија, страшно се узбудила и за једну ноћ сасвим поседела. Има много примера који говоре о сличном. Тако је један италијански књижевник забележио: један од чувара класичних дела у Италији потпуно је оседео када су му саопштили да је у бродолому пропао рукопис, који је с мучком дуго година прикупљао у Цариграду.

Када је непосредно после катастрофе познатог прекокеанског брода „Титаник“ међу првима стигао на место несреће заповедник брода „Карпатија“ приметно је, да већина преживелих, а међу њима је било и деце, имају сасвим белу косу.

И животиње од страха поселе

Не само код људи коса, већ и код животиња длака може нагло да побели, кажу неки стручњаци. Приликом удеса једног енглеског брода, 1929 године, била је спасена сва го свла па и мачка-маскота тог брода. Али иако је на поласку била црна, сада је изгледала као сасвим друга — потпуно је побелела.

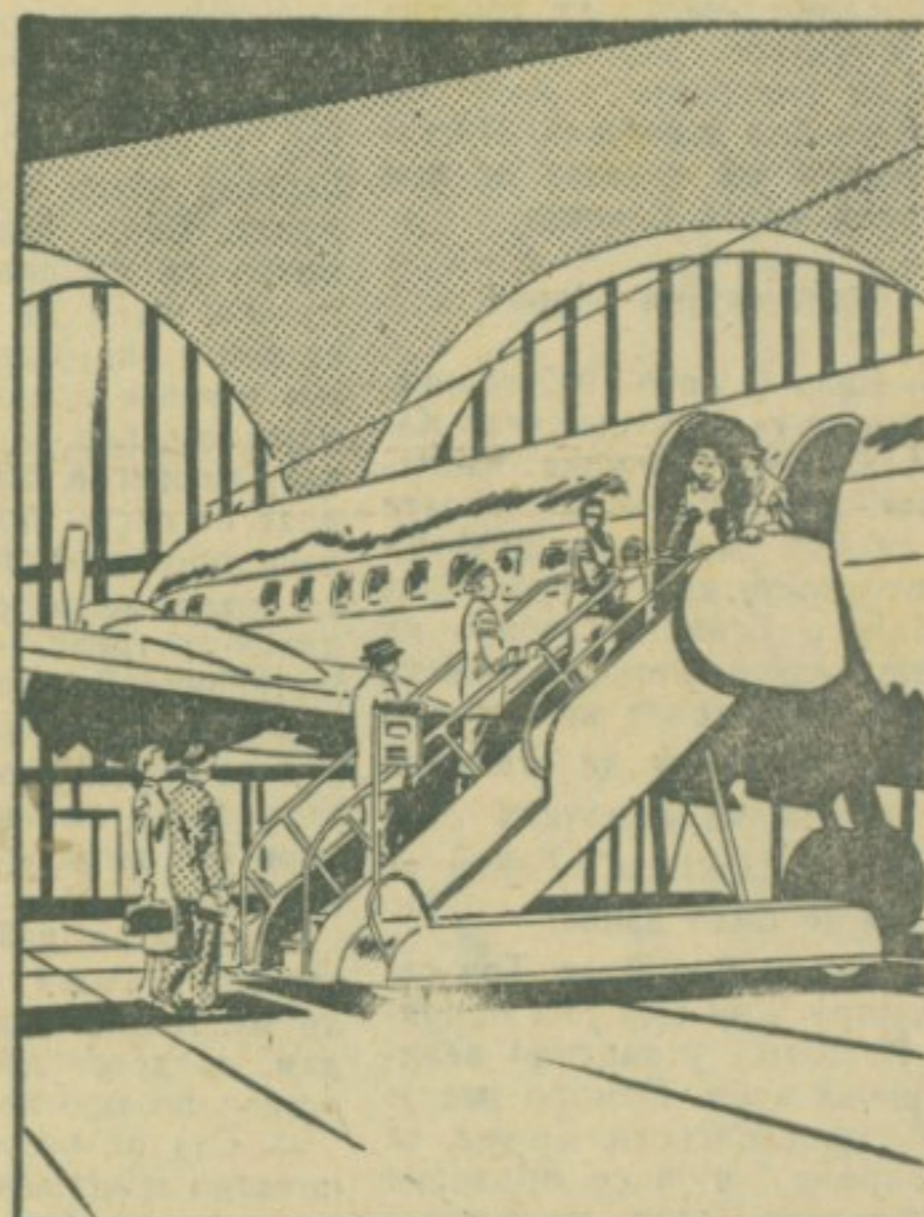
Откуда ово све настаје?

Према мишљењу неких научника велико узбуђење делује на нервни симпатикус. Преко унутрашњих жлезда, чија је важност у човечјем организму већ позната, оно се преноси и на косу.

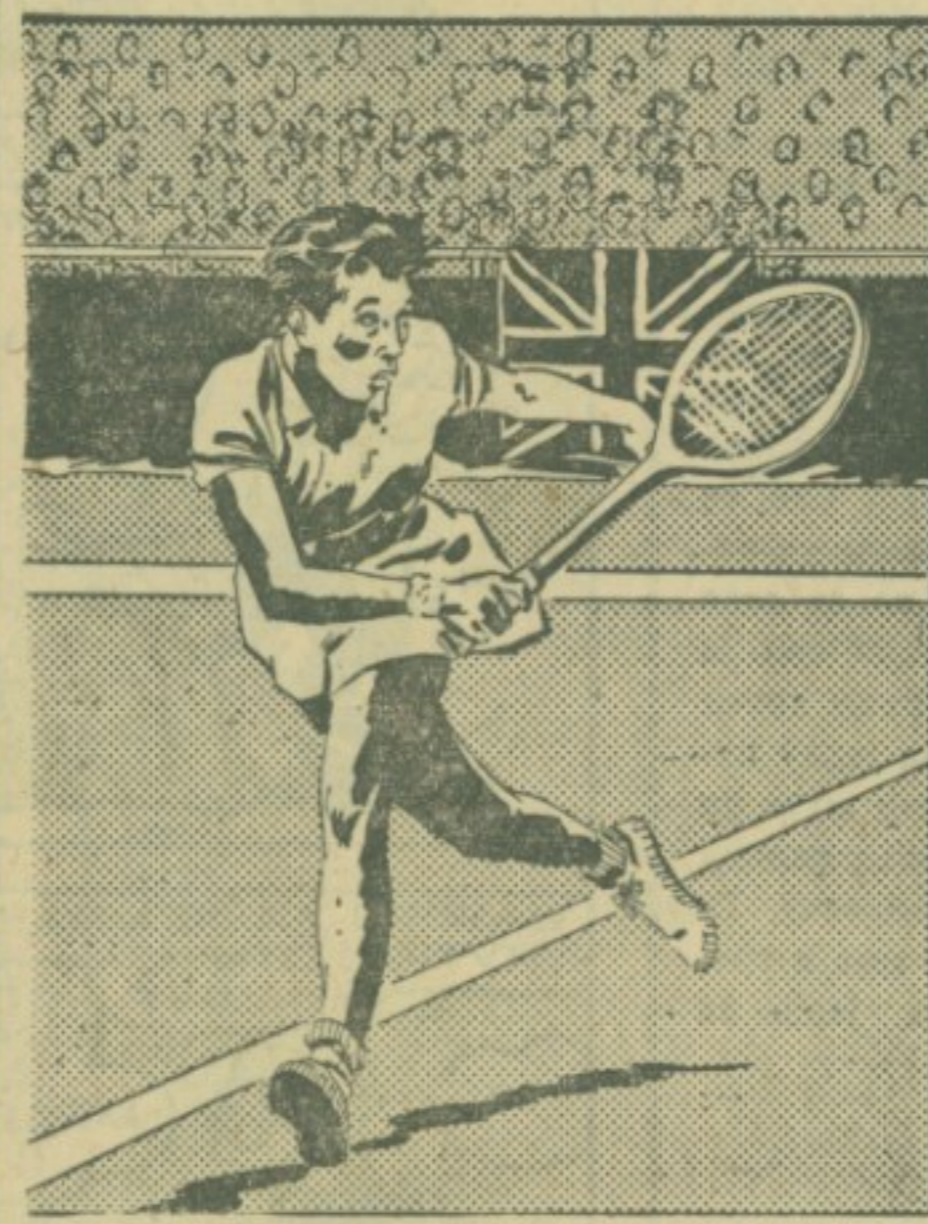
Узрок овоме ипак не мора увек да буде узбуђење или

страх. Један лекар је лечио неког болесника коме је коса и опадала и седела, и утврдио да је то због умањене функције тиреоидне жлезде. Али и поред свих испитивања, још није утврђен прави узрок.

АЛТЕА ГИПСОН

Највећи успех постигла је Алтеа 1957 године, када је већ имала тридесет година. У Вимблдоу победила је на највећем турниру света. И не само то, следеће године поновила је свој успех опет у Вимблдоу. У Њујорку је маса света топло дочекала победника — девојку која је напорним радом постала једна од најбољих играча тениса.

Крајем 1955 године четири најбоља играча тениса у Америци кренула су на турнеју по Азији. Алтеа се налазила међу њима. Њена одмереност и спортеки дух доносили су јој пријатеље свуда где се појавила. Била је то напорна турнеја, али Алтеа није жалела труда, јер је била очарана великим бројем нових пријатеља.

Алтеа се сада повукла са тениских терена и тренутно учи певање. Пошто је за све време била само аматер није имала никаквих сталних прихода. Зато сада бира нову професију од које би могла да се издржава. Ако је веровати њеним учитељима певања, Алтеа обећава да и ту постигне успех сличан оном који је имала на тениским теренима.

(Крај)

КЛУБ

БЕГУНАЦА

Мало је коме познато да је за време Другог светског рата у Африци постојао такво-звани „Клуб бегунаца“. Да би неко постао члан клуба морао је да испуни један једини услов: да побегне из немачког заробљеништва или из ситуације у којој би сигурно био заробљен. Пустимо једног од чланова да нам исприча своје бекство.

Притискујем обарач

— Било је лето 1942 године. Немци су се приближавали Каиру. Стотине тенкова Хитлеровог „Африка кора“ дизале су облаке прашине крећући се пустињом која је граничила Либију и Египат. Требало их је зауставити. Ретке британске тенковске патроле нису могле у овом тренутку да стану на пут стотинама немачких „Тигрова“ и „Пантера“. Сећам се као да је било данас:

— Још је био мрак. Три сата ујутру. Сви смо још бубновали. Испујамо у кантини велике шоље кафе. Осморно нас је — јутарња патрола. Споља, са аеродрома, чује се прдорна рика једног мотора који механичари пробају. На зиду је велика црна табла са нашим именима. Јуче је осам других имена избрисано. Ниједан авион се није вратио. Кажу да се однекуд појавило педесет „Месершмита“. Сада се прдорно чује са гласноговорника: „Посаде авиона број 3, 7, 9, 12... да се јаве у командни торањ. Казаљке на сату означају 3.30. На источном делу аеродрома небо почиње да руди.

— Летимо сасвим ниско да би нас непријатељ што касније приметио. Наши „Харикени“ опремљени су нарочитим топовима са противтенковским зрнима. Зовемо их отварачима конзерви. Са колоном немачких тенкова, која се целу ноћ креће у правцу истока, треба да успоставимо контакт у четири ујутру. Тада они престају да иду да би се преко дана камуфлирали и сачекали следећу ноћ за покрет. Видим силу једног апарата десно од мене. Довољно је светло да назирем амблема Маковог авиона. Са њим сам одрастао, а ово нам је двадесет и први лет у истој патроли.

— „Пажња, пажња! Све спремно за акцију, приближавамо се циљу“... — чујем у слушалницама глас капетана Барнеја, вође ескадриле.

— Таласаста псака велике пустиње пролеће испод нас. Већ је довољно светло да могу да распознам рушевине неког бунара. Немаца нема нигде. Већ десет минута је прошло откако је требало да их сретнемо! А испод нас је још стално само псака. Иако сам сам у кабини осећам да се нервоза шири по целој ескадрили. Ено, Барнеј је нагло почео да се пење. „Пажња, пажња, идем да видим да ли се они у овој проклетој пустињи уопште налазе“. А онда, одједном, као да су Немци чекали на његов глас — однекуд, доле из псака, почиње да бије лаки противавионски топ. Прво један, негде са стране, па други... трећи. Читав сноп светлећих меткова пролази тик иза мог крила. Покушавам да видим одакле бију, али узалуд, јер смо их већ прелетели. Ту негде мора да су и тенкови.

— Пажња, пажња, непријатељски тенкови укупани дуж друма. Авиони три, четири, седам, двадесет девет за мном, остали по противавионској“.

— Сад их видим. Готово су потпуно покривени псаком. Овај који нишаним масно је парче, вероватно „Тигар“. Још мало... сада. Притискујем обарач. Сувише брзо летим да бих видео да ли сам га погодио. Небо је изукрштано светлећим зрнима, тако да је право чудо како још ниједан од нас није оборен.

Осетио сам страховит удар

— Немци, мора се признати, умеју да чувају своје тенкове. Између сваког другог укупан је по један лаки противавионски опедијално за нас који ниско летимо. Неки од топова су четирацевни. Правим лук и враћам се. Барнеј је још испред мене. Опет налетимо. Све се дешава таквом брзином да више не знам да ли то са леве стране гори тенк који сам ја погодио или га је неко други запалио. Опет видим једну куполу како вири испод жуте циране и псака. Померам палицу улево. Прет је на обарачу. Ту је! Цела машина се трза и тресе од граната које једна за

другом напуштају дуге топовске цеви испод сваког крила. Прелетим сам га. Сувише ниско летим. Повлачим палицу к себи и у истом тренутку осећам страховит удар. Чини ми се да сам стао усред ваздуха. Команде више не управљају апаратом. Погођен сам. Земља се налази на сто метара испод мене.

— Тешко да ћу икада умети да опишем оно што се следећих тренутака са мном одиграло. Знам да сам збацио куполу и да сам упркос сву снагу да се упркос ветру извучем из кабине. Мора да сам у томе успео јер иначе не бих писао ове редове. Падобран се отворио на свега неколико метара од земље. Готово сам се оневестио од страховитог удара. Свест је почела да ми се враћа тек кад је падобран, захваћен ветром, почео да ме вуче по неком шибљатом камењу које се налазило поред друма. Успео сам некако да се ослободим каишева и остао да лежим непомично.

— Лагано ми се враћала способност да разазнајем и чујем шта се дешава око мене. Пао сам, изгледа посред немачке колоне. Свауда око мене су одјекивале немачке команде и непрекидно кашљање противавионаца. Био сам жив, али већ на путу у заробљенички логор. Лева ногавица комбинезона била ми је потпуно поцепана, а из колена је цурела крв. Бол нисам осећао. Једино што сам желео било је да се све ово што пре сврши.

— Успео сам да се некако успентрам до самог друма. А онда сам угледао Немце, савим ситне, ниже доле на друму. Видели су падобран и сада су трчали ка мени. Били су још далеко. Чинило ми се смешно што трче. Где сам ког ђа-вола могао да се сакријем или побегнем у овој пустињи равној као длан и удаљеној добрих сто километара од наших првих линија.

„Ето како сам постао члан Клуба“

— А тада се десило оно што ни у сну не бих поверовао да је могуће. Изнад саме главе зармео је један Харикен. Пре

летео је тако ниско да сам мислио да ће ме закачити. Летео је сада тачно изнад друма, право према Немцима. На крилима и репу јасно се поред амблема видела слова „Мак“. Ово што је радио било је чисто лудило. Покушао је својим митраљезима да заустави Немце далеко од мене. Али, то није било све. Ево, сада се опет враћао! Точковима је готово додиривао друм. Он се стварно спуштао на њега. Пројурно је поред мене избезумљено машући руком. И онда, док сам ја већ помало трчао друмом схватио сам да се спустио по мене. Осећао сам да ми низ образе теку сузе. „Лу-лак... ох... какав драг лу-лак“.

— Немци су и сами били за препањени овим тако да нису умели одмах да се снађу. Али је тренутна збуњеност брзо прошла. Настало је такмичење — на живот и смрт. Да ли ће они успети да окрену своја оружја пре него што ја стигнем до авиона и узлетим! Нестајало ми је даха. У једном пренутку сам се чак саплео и замало пао. Авио се налазио свега неких педесет метара од мене. Мотор му је радио спреман да одмах крене. Остајало ми је још свега десетак метара. А онда је свуда око нас почело да праска. Прво пуш-

чана ватра, а одмах затим митраљез. Неколико гејзира прашине увукао у уску кабину предвиђену само за једног човека. Не трудећи се да затвори поклопац Мак је дао пун гас и Харикен је као тркачки коњ полетео низ друм.

— Немци су најзад успели да спусте цев једног противавиона врло ниско пошто небо поче хоризонтално да се шара менима. Мак лагано повуче ручицу ка себи и у тренутку када смо већ великом брзином промицали поред једног тенка, који је камуфлиран ширадом стајао поред самог друма, осетио сам да смо се одлептили од земље и да се брзо пењемо.

— Извештај о операцијама тог јутра био је чудан: „Иа данашње акције против непријатељских тенкова није се вратио један наш авион, Људских губитака није било“.

— Ето како смо се Мак и ја нашли као чланови „Клуба бегунаца“ у коме се пре нас већ налазило 209 чланова од којих је један, побегавши из заробљеништва, пропешачио цео пут од Тобрука до Ел Аламеина.

САМО МАЛИ БРОЈ

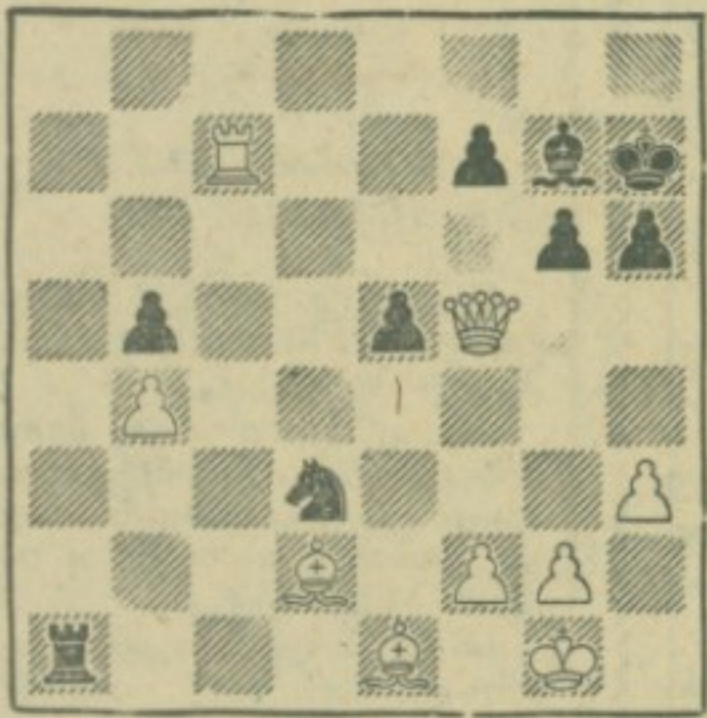
Знали сте, али сте заборавили, да се топлота тела сисара не мења с променом топлоте у средини где живе, затим да сисари дишу плућима, да морају узимати кисеоник из ваздуха, да им је крвоток венски и артериски, да сви сисари, сем кљунара, рађају готве младунце и да су им удови подељени ва разне врсте кретања. И још нешто. Неки стручњаци кажу да је човек успео да припитоми свега 19 од око 3.500 сисара.

ЈОШ И САД...

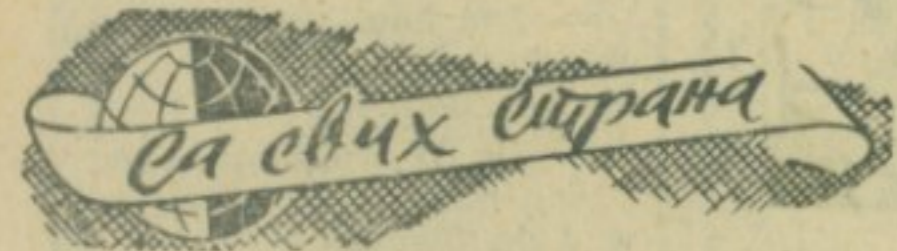
У доба вештачких земљиних сателита и ракета које се већ упућују на Месец као и других великих научних достигнућа у области испитивања атмосфера и виших слојева земљиног ваздушного омотача, још се није сасвим отгупило ни од класичних летова. У САД је, на пример, недавно лансиран највећи балон који је икад направљен: има 80 метара у пречнику, а може да достигне висину од 40 километара. Инструменти у њему треба да испитају космичко зрачење.

Учимо шах XLVI

Ово је тренутак из партије коју је руски велемајстор Бронштајн одиграо пре неколико година, у Москви, с једним мађарским шаховским мајстором. Бронштајн је имао црне фигуре и сада је он био на потезу. На први поглед, било би најприродније да он узме противникову даму, али место тог он баца скакача у акцију: 1. Сd3:e1 2. Кg1-f1, Се1-d2+ 3. Лd2-c1, Та1c1+ 4. Кf1-e2, Сd2-d4+! Шта је овим потезом скакача Бронштајн напao? Противниковог краља, даму и топа. 5. Ке2-d2, Сd4-б3+!! Ма шта да учини, бели ће сада изгубити даму и црни ће остати у толикој материјалној премози да му неће бити потребно много потеза да би добио партију. Стога се бели предаје.

У следећој лекцији видећете како понекад, у неким ситуацијама, скакач може да има већу вредност од ловца.

ВАКЦИНА ПРОТИВ МАЛИХ БОГИЊА

Др Ц. Ф. Ендерс, професор на Харвардском универзитету у САД и вођа истраживачке секције на Инфективном одсеку Дејчје клинике у Бостону, ради на проналажењу вакцина против малих богиња. Истраживања су већ у току. Др. Ендерс је познати научник. Још 1954 године он је с двојицом сарадника добио Нобелову награду за медицину за рад на откривању вируса — узročника полиомиелитиса. Резултати његовог рада су много помогли да Савску да усаврши своју чувену вакцину против деце парализе.

У СВЕТУ СТАТИСТИКЕ

Италијански атлетичар, вишеструки европски првак у бацању диска и победник на олимпијадама у Лондону и Хелсинкију Адолфо Консолони има без малу 42 године, а недавно је на једном такмичењу у Италији проглашен 435 пут за победника. Ако би се његови досети рачунали просечно са 50 метара, а од 1955 он држи европски рекорд са 56,98 метара онда је доседа само на званичним такмичењима — диском достигао 130 километара.

РЕКЛАМА

Неки Хенри Монфрид, аванриста и писац романа сличне садржине, настрадао је у једном бродолому код Мадагаскара. Чим је чуо за то, париски издавач његових романа напустио је излоге својих радњи књигама настрадалог писца. Међутим, нешто касније објављено је да Монфрид ипак није погинуо. Смањивши да живи писац није дозвољава издавању да је дело добро, издавач је повукао књиге из пројекта чекајући, ваљда, повољнију пројекту!

УЗБУНА БЕЗ РАЗЛОГА

Дежурни справкар на британском носачу авиона „Алион“, који има 22.000 тона а био је уопорен у енглеској луци Портсмуту, изненада је приметио неку сенку у води која се почела приближавати броду. Већ је био пао први мрак и савесни морнар је, не знајући да ли је опасност, дао знак за општу узбуну. У дејство су ступили апарати за подморска истраживања, чак су и људи-кабе, гњурци, ситлици и морске дубине да извиде у чему је ствар. Међутим, од некакве опасности није било ни трага ни гласа. Тек је неколико дана касније Адмиралитет саопштио да је узбуна била непотребна, јер сенка није потицала ни од кога другог, већ, вероватно, од галеба.

РЕДАК ДОГАБАЈ

На једној фарми код Брунсвика, у држави Охајо, једна крава отелила је пет телата. Ово је веома ретко, јер се, по мишљењу неких, то дешава свега једном на 4.500.000 случајева.

ПРВИ У СВЕТУ?

Град Матме, у Шведској, може се похвалити да је први у својој земљи, а можда и на свету, на својој високој музичкој школи навео катедру за класичну музику на гитари. За наставника је назначен тридесетогодишњи Пер-Олаф Јонсон који је промовисан за доктора класичне музике за тај инструмент, па је он засад је једини доктор те пране музике у Шведској.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

„ОХЛАЂЕН“ ВАСИОНСКИ ПУТНИК

Један од проблема које треба решити пре него што се чо. век отисне у васиону јесте — на који начин ће да издржи високу температуру у ракети.

Доктор Паул Веб из Аеромедицинске лабораторије у Дејто, ну, у Охају, пронашао је да у колико је ниска температура са мог човековог тела утолико он боље подноси високе спољашње температуре.

— Кад бисмо знали како ради механизам за одржавање сталне температуре у човековом телу, могла би се удвостручити и његова отпорност према високој спољашњој температури, — каже др Веб који врши опште са заморчинима.

Човек који мирује, као што ће бити случај са васионским путником, осећа да је ваздух око њега неподношљив, ако је његова температура изнад 39

степени Целзијевих. Ако је изложен спољашњој температури од 70 степени, његова лична ће се подизати сваких двадесет минута за 0,55 степени. На тај начин би човек са нормалном температуром од 37 степени, изложен само један сат температури од 70 степени, достигао 39 степени. А то је неподношљиво.

Зато се сада врше покушаји са хлађењем. Кад би васионски путник пре лета у васиону био изложен температури од 15 степени у току једног и по часа, његова би пала на 35,5 степени. Тако „охлађеном“ човеку на температури од 70 степени ризиће његова лична — сваких двадесет минута по 0,55 степени, а то значи да би тек после два часа имао 39°.

ЗАРОБЉЕНИ ТОРНАДО

Давид Џонс са Мичигенског универзитета ствара торнадо у кутији. Овим својим изумом он омогућује студентима метеорологије да упознају све елементе торнада, а он сам проучава овај минијатурни унади да ће дознати много што шта о правом. Усквитлану масу Џонс добија грејући воду и у исто време допуштајући пари да излази кроз отвор на врху стаклене кутије.

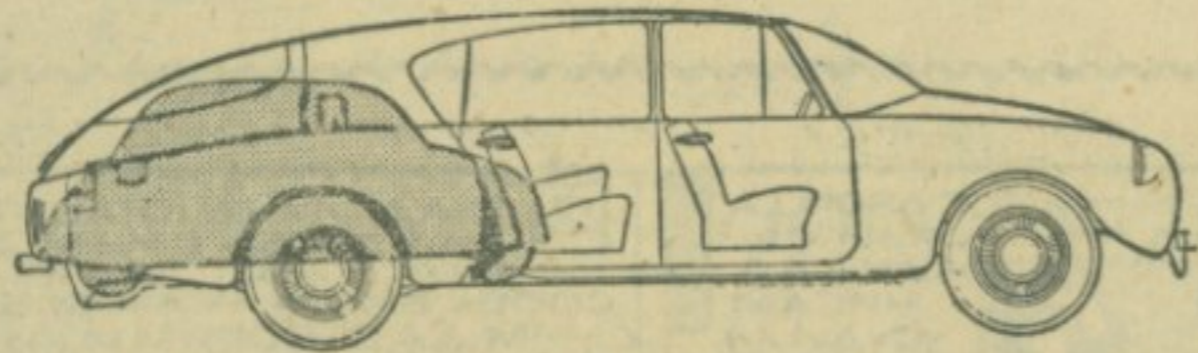
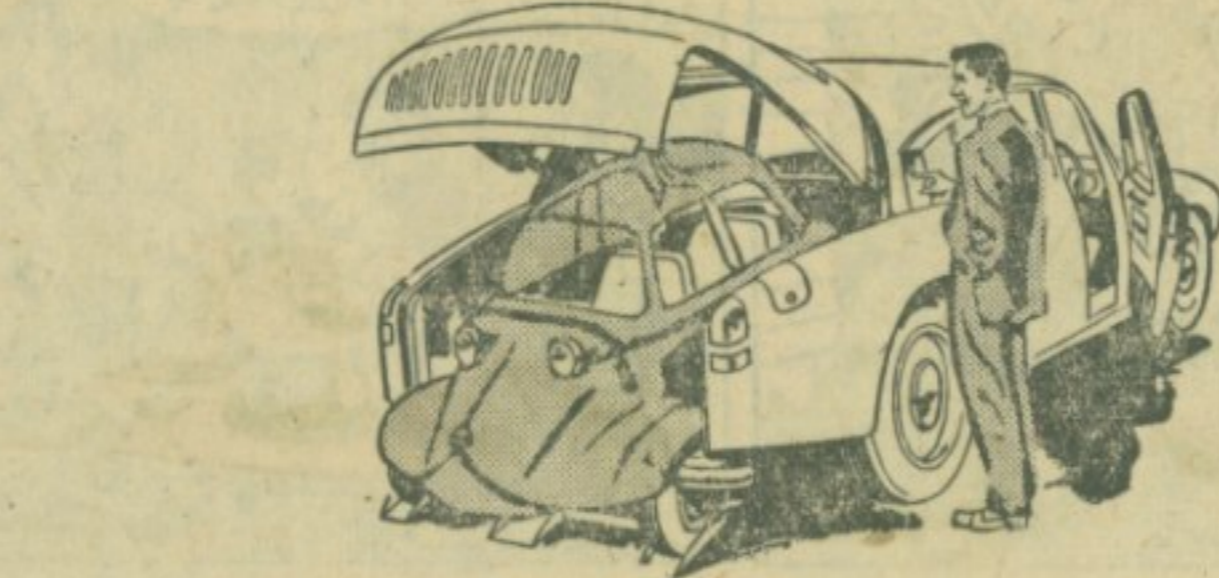
БОРБА ПРОТИВ НАДРИЛЕКАРСТВА У САД

У многим земљама још постоје надрилекари. Код њих се болесници лече шарлатанским начином уместо да се повере специјалисти.

У САД се надрилекари служе још и рекламом, па је Министарство здравља одлучило да се по свим поштама у земљи излети 50.000 плаката у којима се болесницима скреће пажња на штету од „лечења код надрилекара“.

САОБРАЋАЈНЕ НЕСРЕЋЕ

Према подацима у Западној Немачкој је прошле године било 900.000 саобраћајних несрећа. За њих су 60 отсто криви сами возачи, 7,2 отсто пешаци, 9,2 отсто мотоциклисти а у 7,4 отсто случајева возачи других возила.

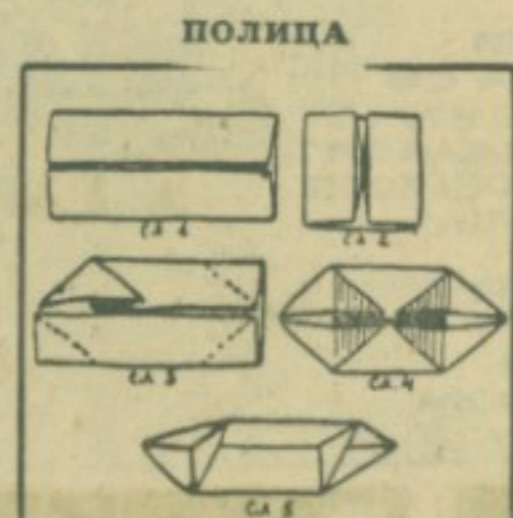
Велики или мали ауто—најбоље оба

Ако се замисао једног британског архитекте оствари распра која се данас води у свету о предностима малих или великих аутомобила, решиће се компромисом — употребљаваће се оба. Мала кола ће се налазити у трупу луксузног ау-

томобила и у случају потребе биће спремна за полазак. Пут између градова прелазиће се у великим луксузним колима, а паркираће се у предграђу. Одатле се наставља са малим и спретним

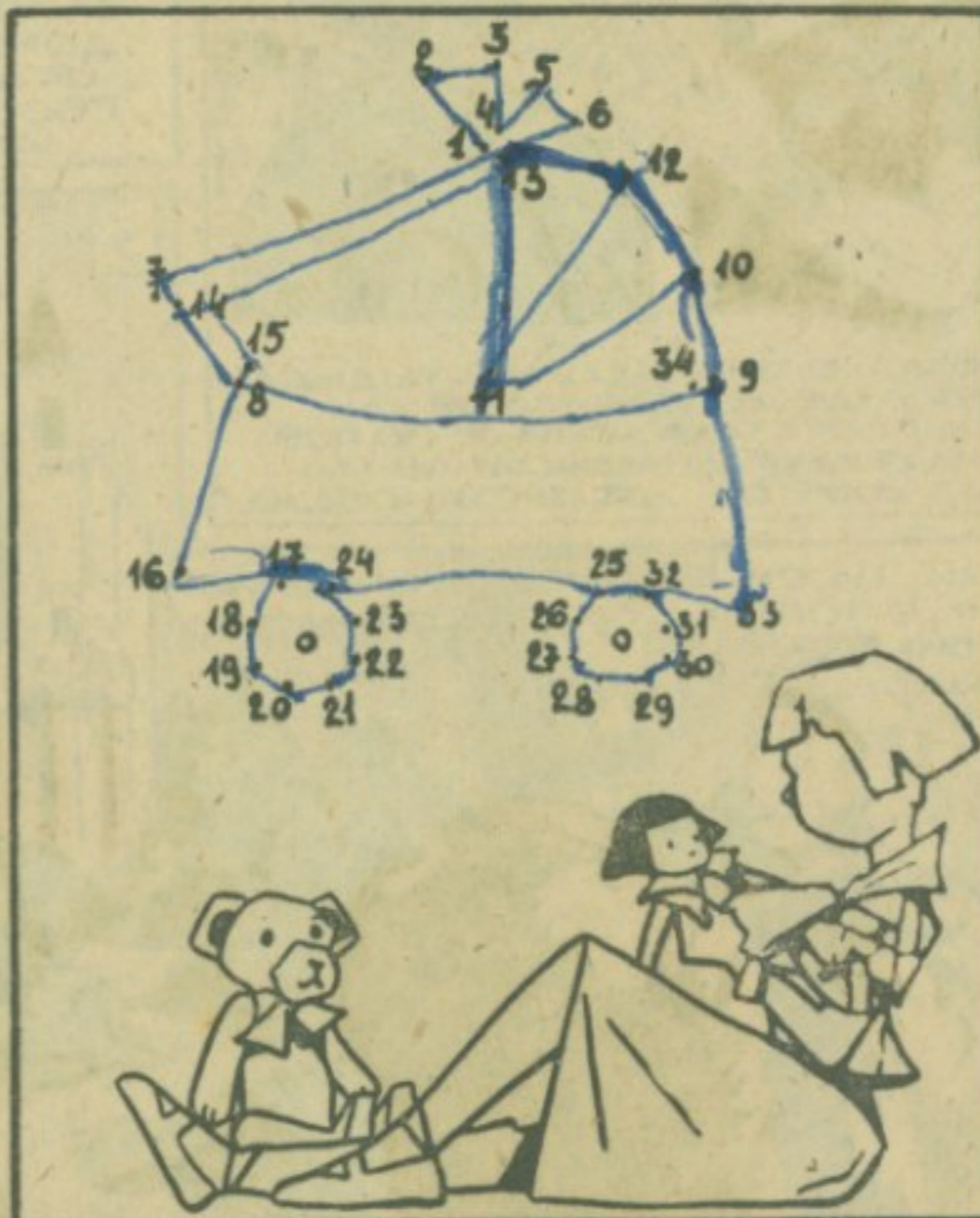
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ИГРАЧКЕ ОД ХАРТИЈЕ

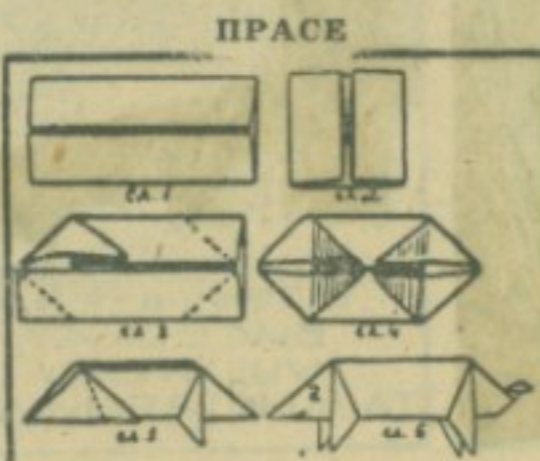

Оливи 4. Пресавијте по дужини али тако да вам троугли остану споља, а затим по испрекиданој линији, и оставите те савијене крајеве на штичке. Завојните реп као козволу, нацртајте очи и уста и играчка је готова (оливи 6)

НА ШТА МИСЛИ ДЕВОЈЧИЦА

Узмите појединачне парче круће хартије, квадратног облика. Савијте стране као што видите на слици 1. Савијте друге две, краће стране, као на слици 2 па их опет испружите. На сва четири угла направите троуглове, као што је показано на слици 3. Кад сте тако савијли сва четири угла добићете оно што је показано на слици 4. Пошто сте то урадили пресавијте у пола, не сасвим, по дужини и исправите унутрашње половине ваших троуглова које су на цртежу означене цртицама и увуците их један у други. Погледајте слику 5. Завојните и ваша поличица иста таква?

Испресавијте хартију као и за плицу све док не добијете исти облик као на

Хоћете ли да знате о чему размишља ова девојчица док држи лутку? Довољно је да правим цртама спојите бројеве од 1 па надаље и да добијете слику играчке коју

она жели да има заједно са лутком. Да би слика била потпуна мораје још спојити: 12 са 13, 12 са 10, 13 са 11, 17 са 24, 25 са 32.

„Да би се сажвакао комад печеног меса потребан је притисак од 25 килограма, а ако је оно живило чак и до 65 килограма.“

...зубни камен — каменац — јавља се не само код човека, него и код свих дома-

...у многим старим словенским гробовима археолози су нашли љуске од јај-та. Овај обичај у већи је с култом плодности и веровања у равнано оживљавања мртвих, чији је симбол јаје.

...стари Викинзи спуштали су нове бродове у море пре-

них животиња, а најчешће код коња и паса.

...за првог Европљанина који је видео слона сматра се Грк Ктезија, лични лекар персијских краљева Дарија II и Атаксеркса II. Ктезија је видео слона у Вавилону, око 400 година пре наше ере.

...око 70 биљака сродних култивисаном дувану расте дивље по шумама и пољима.

ко тела робова да би, како су веровали, њихова крв ублажила гнев богова и поштедела посаду бродова од несреће на мору.

... први школски извештај у Србији штампан је 1835 године.

... средњовековни Срби знали су за шах. Звали су га истим именом као и данас, али се употребљавао и назив „затрика“ — према грчком „затрикон“.

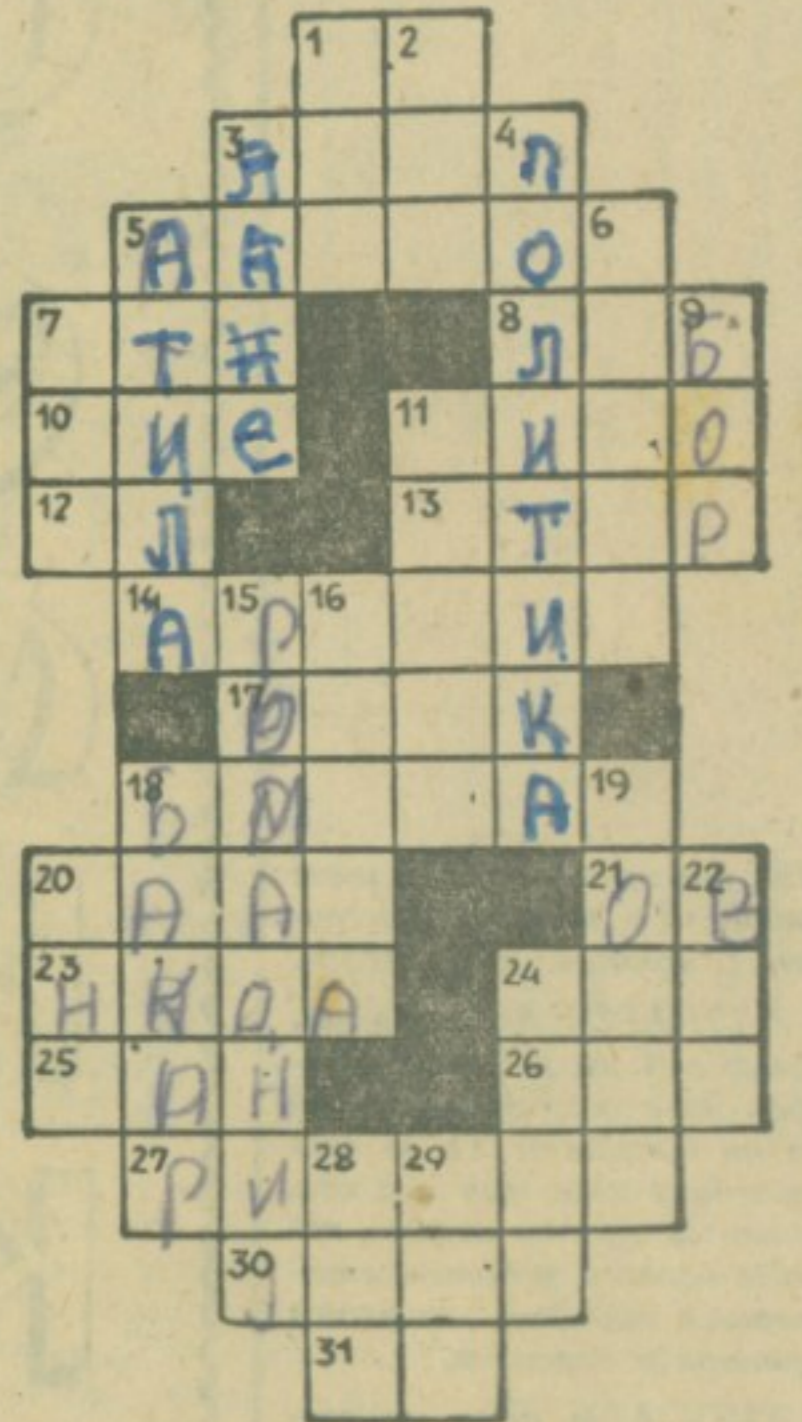

...рунолист, биљка коју сматрају краљевом алтског цвећа, пореклом је с Хималаја.

Водоравно: 1) хемиски знак на свету; 2) ставионок највећег полуострва на свету; 3) река у Јужној Америци; 4) показна заменица; 5) кретање кроз ваздух; 6) лука на Јадрану; 7) постојати; 8) мера за површину; 9) напад; 10) електричних топлотних уређаја; 11) део алтернативних топлотних уређаја; 12) драги камен; 13) река у Сибиру; 14) женско име; 15) сфера; 16) показна заменица; 17) масна наслана код неких животиња; 18) со сирћетне киселине; 19) притока Каспског Језера; 20) првак.

Усправно: 1) река у Швајцарској; 2) дубина до које брод тоне; 3) бог љубави код старих Римљана; 4) београдски дневни лист; 5) припадници татарско-хунског племена; 6) једногодишња биљка; 7) и један и други; 8) врста дрвета; 9) вид поред пећи; 10) наша планина; 11) страна женског име; 12) врста грожда; 13) трс; 14) прилог за место; 15) битка; 16) рибар; 17) временско раздобље; 18) део терезија.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ам; 2) слат; 3) Пријам; 4) лам; 5) Лаб; 6) ера; 7) Лана; 8) ви; 9) Атис; 10) плакар; 11) анал; 12) отитис; 13) ипак; 14) ак; 15) сека; 16) ода; 17) тми; 18) срп; 19) ажула; 20) Арно; 21) та.

Усправно: 1) али; 2) мај; 3) срна; 4) палатали; 5) парис; 6) манир; 7) лев; 8) бас; 9) лажат; 10) Латакија; 11) Алика; 12) опера; 13) садра; 14) Ист; 15) кап; 16) Осло; 17) крт; 18) Уна.

А КОЛИКО ГОДИНА ИМА АМРЕЛ?

Споречкали се једнага дана Хорације и Гаја, па Хорације каже Гаји: — Зато што ниси увек добар, ниси ни порастао много. Пази, колико годи на имаш, а ниси већи од мога амрела. — Ет, а ко зна колико година има твој амрел!

ЊЕГОВА ТАКТИКА

Ујка Паја и Раја прелазе поред једне послатичарнице, па Раја каже: — Хоћеш ли 'колача, ујка Пајо? — Нећу, Рајо! — Хајде, ујка Пајо, ни тај ти сада мене.

ХОРАЦИЈЕВЕ БРИГЕ

— Изгледаш ми врло забринут, Хорације. — И јесам, Шиле. Знаш, дао бих хиљаду динара недељно ономе ко би пристао да се уместо мене брине. — Где ћеш наћи хиљаду динара недељно да му их даш? — Па то би била прва ствар о којој би се он имао да брине.

ПИТАЊА О ОДБОРИ

- Шта је етезије?
Шта је Жиралда?
Шта је калкарона?
Шта је кипса?

ОДГОВОР

ЕТЕЗИЈЕ је периодичан, монсонички сличан дневни ветар у источном делу Средоземног Мора. Дува у правцу северисток-југозапад од краја јула до половине септембра. Настаје услед разлика у температури мора и околних копна.
ЖИРАЛДА је четвороугаона кула у Севилји, у Шпанији. Висока је 94 метра. Подигнута је између 1184 и

1196 године за минаре једне цркве. То је дрвотен споменик арапске архитектуре.
КАЛКАРОНА је примитивна пећ за добијање сумпора из сумпорних стена на Сицилији. То је овална јама која има нос под. У њој се сумпор издваја помоћу топлоте добијене својевањем одређене количине ертпора и сировине.

КИПСА је ерна неугаваљена кома индиског свечета водног зебу. Конверзијата је врсником или са обе стране увалена смешом креча и глине.

БАШЧЕДНИК

